Spedizione in abbonamento postale — Poštnina plačana v gotovini

Leto X., št. 27 („JUTRO“ št. 163 a) Ljubljana, ponedeljek 20. julija 1942-XX Cena cent. 80

Upravništvo: Ljubljana, Puccinijeva ulica 5 — Telefon št. 31-22, 31-23, 31-24

Inseratni oddelek: Ljubljana, Puccinijeva ulica 5 — Telefon 31-25, 31-26

Podružnica Novo mesto: Ljubljanska cesta št. 42

IZKLJUČNO ZASTOPSTVO za oglase iz Kr. Italije in inozemstva ima

Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano

JUTRO

PONEDELJSKA IZDAJA

Uredništvo:
Ljubljana, Puccinijeva ul. 5. Telefon št. 31-22, 31-23, 31-24, 31-25, 31-26

Ponedeljska izdaja »Jutra« izhaja vsak ponedeljek zjutraj — Naroča se posebej in velja mesečno L. 3.— Za inozemstvo L 3.80

Rokopisi se ne vračajo — Oglasi po tarifu

CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pubblicità di provenienza italiana ed estera:

Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano

Audaci azioni dei reparti aerei

Scontri locali nella zona di El Alamein — Ripetuti attacchi sugli obiettivi bellici di Malta

Il Quartiere Generale delle Forze Armate comunica in data di 19 luglio 1942-XX il seguente bollettino di guerra Nr. 782:

Scontri di carattere locale nella zona di El Alamein; nei combattimenti degli ultimi giorni trenta carri armati nemici risultano distrutti.

In audaci azioni a volo rasente dei nostri reparti aerei, alcune diecine di automezzi sono state colpite ed inutilizzate; la caccia italiana ha abbattuto nel corso di vittoriosi duelli quattro velivoli britannici mentre un »Hurricane« subiva eguale sorte ad opera di aviatori tedeschi.

Bombardieri dell'Asse hanno ripetutamente attaccato gli obiettivi bellici di Malta: tre »Spitfire« precipitavano in fiamme a seguito del pronto intervento della scorta germanica.

Drzna dela letalskih oddelkov

Lokalni spopadi na področju pri El Alameinu — Ponovni letalski napadi na vojaške cilje na Malti

Glavni stan italijanskih Oboroženih sil je objavil 19. julija naslednje 782. vojno poročilo:

Spopadi krajevnega značaja na področju pri El Alameinu; v borbah zadnjih dni je bilo uničenih 30 sovražnih tankov.

V drznih napadih v nizkem poletu so naši letalski oddelki zadeli in onesposobili nekaj desetin motornih vozil. Italijanski lovci so v zmagovitih dvobojih sestrelili 4 britanska letala, medtem ko so nemški lovci pripravili enako usodo nekemu letalu tipa »Hurricane«.

Bombniki osi so ponovno napadli vojne cilje na Malti. Zaradi naglega posega nemških letal v spremstvu so 3 letala tipa »Spitfire« treščila na tla v plamenih.

Carigrad, 19. jul. s. List »Bejoglu« poudarja napredovanje italijanske vojske, ki operira na vzhodnem bojišču, in navaja zlasti odporno sposobnost italijanskih vojakov, ki so jo pokazali v pretekli ruski zimi. List označuje kot občudovanja vredno dejstvo, da so mogli južnjaški in sredozemski vojaki, vajeni na milo podnebje, vzdržati v izredno hudem mrazu ruske zime, in si ta čudež ne razglaga le s hribovito zemljepisno razporeditvijo Italije, temveč predvsem z zdravjem italijanskega naroda. List pripominja, da se tudi v pretekli vojni italijanski vojaki iz Puglije, Kalabrije, Sicilije in Sardinije niso razlikovali po svojem zaletu od planincev, kar vse dokazuje izredno hrabrost italijanskega vojaka.

Nova španska zakonodajna zbornica

Madrid, 19. julija s. Zakon za sestavo kortezov, ki ga je objavil general Franco v svojem govoru v narodnem svetu Falange, ima 18 členov. Prvi člen opredeljuje vrhovni organ za sodelovanje ljudstva v državnem poslovanju. Glavni namen kortezov je priprava in izdelava zakonov, ki jih bo moral potrditi državni poglavar. Kortezi bodo imeli predsednika, dva predsenika-namestnika in 4 tajnike, ki bodo imenovani z dekretom državnega poglavarja ter bodo izbrani med izvoljenimi prokuratorji. Ti prokuratorji so ministri, narodni svetniki, predsednk državnega sveta, najvišjega cvilnega in najvišjega vojnega sodišča, predstavniki narodnih sindikatov, ki jih pa ne bo več nego tretjina vseh prokuratorjev, alkadiji 50 pokrajinskih glavnih mest, alkadija Cevte in Melile ter predstavniki drugih občin, vseučiliški rektorji, predsedniki Španskega zavoda, kraljeve akademije in kancelarije ter Zavoda civilnih inženjerjev, 2 predstavnika zdravniških kolegijev, farmacevtov, veterinarjev, arhitektov in 50 oseb, ki jih bo določil državni poglavar, upoštevajoč njihovo stopnjo v cerkveni, vojni, upravni in socialni hierarhiji ter njihove domovinske zasluge. Prokuratorj bodo prisegali predsedniku kortezov in bodo uživali imuniteto. Prokuratorjem, ki bodo imenovani v zvezi z njihovimi čini, bo prenehalo prokuratorstvo s prenehanjem njihovih poslov. Tiste, ki jih bo imenoval državni poglavar, bo ta lahko razrešl njihove funkcije, izvoljeni prokuratorji pa bodo opravljali svoje funkcije 3 leta in jih bodo lahko na novo izvolili. Kortezi bodo delovali s svojimi plenumi in s komisijami, ki jih bo imenoval predsednik v sporazumu z vlado. Zakon za sestavo kortezov določa delokrog plenumov in komisij ter prepušča vladi za primer vojne ureditev poedinih vprašanj z zakonskimi dekreti, ki bodo predloženi kortezom v proučevanje in v spremembo v zakone. Legislativne komisije bodo razen proučevanja in konverzije vladnih predlogov v zakone lahko same predložile predsedniku zakonske predloge, ki jih bo izročal vladi in v odobritev državnemu poglavarju. Dodatne odredbe h konstitucijskemu zakonu odrejajo, da bodo kortezi sestavili svoj poslovnik v sporazumu z vlado, in določajo tudi izvolitev izvoljenih članov v prvi polovici oktobra.

Šesta obletnica španske revolucije

Madrid, 19. jul. s. Šesto obletnico revolucije, ki je obenem praznik dela, so včeraj proslavili v vsej Španiji v ozračju največjega ljudskega navdušenja in z velikim zborovanjem 60.000 delavcev, na katerem je general Franco v navzočnosti članov vlade in političnega sveta ter zastopnikov vojaških, civilnih in cerkvenih oblasti položil temeljni kamen za zgraditev »Vajeniškega mesta« in šole za poklicno izpopolnitev, ki se bo imenovala Ramiro Levesma.

Generala Franca, ki je prišel v spremstvu predsednika političnega sveta Seranna Sunerja in šefov svojega civilnega in vojaškega stana, je množica delavstva z ostalim prebivalstvom, ki je prisostvovalo svečanosti, sprejela z največjim navdušenjem. Takoj po Francovem prihodu je nacionalni zastopnik sindikatov Sanz Orrio v svojem govoru poveličeval delovne sile, ki tvorijo osnovo državne ureditve in jamčijo bodočnost nove Španije. Nato je general Franco med neprekinjenimi ovacijami množice izročil nagrade v obliki diplom in denarnih darov po 1000 pezet odlikovancem najboljših podjetij in najbolj zaslužnim delavcem. Po razdelitvi nagrad je imel general Franco krajši govor, ki ga je množica sprejela v navdušenimi ovacijami, nakar je zapela himno »Cara al Sol«, ki jo je pel tudi general Franco. Nato si je general Franco ogledal razvrstitev sindikalnih skupin in oddelkov starih straž Falange ter čete Modre divizije, ki so se vrnile z ruskega bojišča in ki so stalno spremljale Caudilla. V prostorih tajništva Falange, kjer so mu izkazali vojaško čast falangistične mlice, je general Franco izročl odlikovanja starim falangistom. Prvo odlikovanje je bilo simbolično izročeno v spomin na Josea Antonia in je bilo položeno v svetišču. Med navdušenimi manifestacijami prebivalstva je general Franco zapustil sedež tajništva Falange in se vrnil v svojo palačo. Popoldne pa je priredil tradicijonalni sprejem na čast diplomatskemu zboru v kraljevi palači San Ildefonso.

Portugalsko odlikovanje španskega generala

Madrid, 19. jul. d. Portugalski poslanik pri španski vladi Pereira, ki se mudi na obisku v španskem Maroku, je tamkajšnjemu španskemu visokemu komisarju generalu Orgazu v imenu portugalske vlade izročil veliki križec portugalskega »Kristusovega reda«. Portugalskemu gostu na čast je general Orgaz priredil obed, ki so se ga udeležile vse vodilne upravne osebnosti španskega Maroka.

Neznani padalci v bližini Rooseveltove rezidence

Buenos Aires, 19. julija s. Iz Washingtona poročajo o dogodku, ki znova potrjuje vznemirjivo razpoloženje in razdraženo občutljivost severnih Američanov. Po neki informaciji ameriške zvezne policije se je baje 6 ali 7 padalcev spustilo v bližini podeželske rezidence Roosevelta, kar je zbudilo resno zaskrbljenost za življenje predsednika. Oddelki policije in zvezne vojske vrše sedaj na vsem področju Hydeparka natančne preiskave, da bi izsledili padalce. Zaustavljen je bil ves cestni promet in vse sumljive osebe aretirane.

Buenos Aires, 19. julija s. Iz Washingtona javljajo, da se skrbno iskanje padalcev, o katerih so trdili, da so pristali v bližini predsednikove rezidence v četrtek popoldne, nadaljuje z vsemi pripomočki, vendar brez uspeha. Vojno poveljništvo je objavilo komunike, ki veli, da je uvedena podrobna preiskava, in svari javnost pred napačnimi vestmi, ki so povzročile vznemirjenje v raznih krajih.

Poveljnik ameriških čet v Evropi

Lizbona, 19. jul. d. Iz Washingtona se je zvedelo, da bo general M. W. Clark po vsej verjetnosti prevzel vrhovno poveljništvo nad ameriškimi kopnimi silami na tako zvanem evropskem vojnem področju.

Aretacije simpatizerjev osi v Ameriki

Buenos Aires, 19. julija s. »New York Times« poroča, da je ameriška policija izvršila včeraj v 29 državah konfederacije preiskave v vseh stanovanjih dozdevnih simpatizerjev osi. Zlasti mnogo aretacij je bilo izvršenih v New Yorku.

Zanimiva razporoka

Leipzig, 19. julija s. Zanimivo razporoko je izreklo vrhovno sodišče v Leipzigu. Osvojilo je zahtevo po razporoki, ki jo je predložila neka gospa s tole utemeljitvijo: Moj mož noče imeti otrok. Visoko sodišče je sodbo utemeljilo prav s to motivacijo, češ, da je odklanjanje otrok zadostni razlog za razveljavljenje zakona in priznanja razporoke po krivdi moža.

Nemško prodiranje proti Stalingradu

Oklopni oddelki in letala neprestano zasledujejo sovjetske oddelke, ki se umikajo proti spodnjemu Donu in Volgi

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 19. jul. Nemško vrhovno poveljništvo objavlja naslednje vojno poročilo:

V južnem odseku vzhodne fronte se nadaljuje zasledovanje poraženega sovražnika kljub pomanjkljivim cestam in neprehodnemu terenu. Letalstvo napada z uspehom pri Vorošilovgradu poraženega in umikajočega se sovražnika ter povzroča največje uničenje na železniških progah in na prenatrpanih postajah okrog Rostova. Vzhodno od Mariupola so rumunske čete zavrnile poskus izkreanja slabejših sovražnih oddelkov. Madžarski oddelek je zapadno od Dona nahajajoči se sovražni oddelek vrgel preko Dona. Pri tem je bilo 25 tankov uničenih ali zaplenjenih. Sovražni napad pri Voronežu je bil zavrnjen. Letalstvo je razgnalo sovražne kolone in zbirališča čet ob gornjem Donu.

Južno od Ilmenskega jezera nadaljuje sovražnik svoje brezuspešne napade.

V zalivu Kola je bila luka Rosta hudo bombardirana.

V Egiptu je bilo več krajevnih angleških napadov z izgubami za sovražnika zavrnjenih.

Posamezni angleški bombniki so včeraj odvrgli bombe na zapadno nemško ozemlje. Civilno prebivalstvo, zlasti v Duisburgu, je imelo izgube. Dve angleški letali sta bili sestreljeni.

V pretekli noči je izvršilo sovjetsko letalstvo s slabimi silami brezuspešen motilni napad na nekatere kraje v Vzhodni Prusiji.

Usodni porazi sovjetske vojske

Berlin, 19. jul. s. Obe predvčerajšnji izredni vojni poročili, ki jih je nemško vrhovno poveljništvo izdalo v nekaj urah, osvetljujejo po sodbi tukajšnjih političnih krogov vojaški položaj v vsem njegovem obsegu. Isti krogi opozarjajo tudi na svetovni odmev stvarnosti nemških zmag na najbolj različnih bojiščih, kar je v popolnem nasprotju z dialektično ekvilibristiko sovražne lažne propagande.

Vsi listi objavljajo na vidnih mestih besedilo obeh izrednih poročil in v kratkih komentarjih prikazujejo njihov vojaški in politični pomen. Izgube novega sovjetskega industrijskega središča, v katerem so se izdelovale ogromne količine orožja za armade na jugu, ne more nihče podcenjevati, ki je sposoben objektivno presojati, pa tudi ne noben poklicni intrigant anglosaškega tiska ne bo moel spremeniti tega velikega uspeha nemških in zavezniških čet v kak primeren strateški premik Rusov.

Da bi pridobile na času, piše »Völkischer Beobachter«, so sovjetske čete zapustile ogromno ozemlje, utvarjaoč si, da bi mogle kasneje izvesti svoje strateške načrte. Sedaj celo previdni »Times« priznava, da je ozemlje, ki bi ga mogli Rusi še nadalje izprazniti brez škode za usodo vojne, zelo omejeno in da je ta taktika nevarna zlasti v sedanjem trenutku, češ, da bi bilo napačno predajati se umetnim utvaram propagande o neizčrpni vojaški politični in gospodarski moči Sovjetske zveze in o njenih odpornih možnostih. Sprijazniti se končno moramo z mislijo, pravi »Times«, da bi bilo mogoče premagati sedanjo krizo pred dokončno katastrofo le s skrajno odločitvijo, da se mobilizirajo vse rezerve in vsi viri zaveznikov ter takoj uporabijo proti sovražniku.

Tudi »Börsenzeitung« in »Deutsche Allgemeine Zeitung« objavljata slične komentarje nasprotnih listov in poudarjata pri tem njihovo smešno stran, češ, da dejanja sproti demantirajo besede in sicer že v najkrajšem času. Medtem ko sta London in Washington že pred dvema dnevoma fantazirala o bližnji ustavitvi nemške ofenzive proti Donu, je Vorošilovgrad z naskokom padel v nemško posest. Isto velja končno, kakor pripominja list »Zwölfuhrblatt«, za vojno na Oceanu. Medtem ko v Londonu tajno razpravljajo, kako naj se zajeze neprestane potopitve, je bilo na raznih oceanih, kjer operirajo podmornice osi, zopet potopljenih 115.000 ton dragocenega trgovskega brodovja. List navaja v zvezi s tem odkrito, čeprav trpko sodbo »Daily Expressa«, češ, da ni nihče v stanju iznajti učinkovitega sredstva proti nevarnosti nemškega podmorniškega orožja. Najhujše pri vsem tem pa je, da nihče ne ve, kdaj se bo takšno sredstvo sploh našlo in lahko uporabilo. S to sodbo, pripominja berlinski list, je »Daily Express« označil mišljenje vse britanske javnosti.

O operacijah, ki so v teku v južnem odseku vzhodnega bojišča, je nemško vrhovno poveljništvo dalo včeraj naslednje podrobnosti:

Nemške in zavezniške čete zasledujejo sedaj sovražnika preko železniške mreže Doneške kotline proti Stalingradu. Pri razčiščevalnih akcijah na zasedenem ozemlju se je povečalo število ujetnikov in pomnožile količine vojnega plena. Oklopni oddelki so odbili sovjetske protinapade, izvršene z namenom, da bi se obkoljeni ruski vojaki prebili skozi obroč. Tudi v tej akciji je število ujetnikov znatno, medtem ko brzi nemški in zavezniški oddelki stalno zasledujejo sovražnika na umiku, skupine bojnih in strmoglavnih letal pa v zaporednih valovih bombardiranjo sovražno ozemlje med severnim Doncem in Donom. Na več boljševiških kolon na begu so letala odvrgla bombe. Pri tem je bilo uničenih veliko število topov in avtomobilskih vozil.

Živahno udejstvovanje nemškega letalstva

Berlin, 19. julija s. Iz pristojnega nemškega vira se doznava, da je nemško letalstvo tudi včeraj z mogočnimi oddelki nadaljevalo borbo proti sovražniku na umiku v južnem odseku vzhodnega bojišča. Letala so metala bombe velikega kalibra na zbirališča čet in vozil ter s tem prizadela sovražniku zelo hude izgube. Bombardirane so bile tudi železniške in cestne zveze v sovražnem zaledju. Pri tem je bilo zadetih več železniških postaj in zažganih več natovorjenih vlakov, pripravljenih za odhod. Tudi v odsekih severno in južno od Voroneža so nemška bojna in strmoglavna letala napadala sovražne kolone ter učinkovito podpirala nemške oklopne odelke, ki zasledujejo sovražnika. Razen tega so nemški lovci učinkovito zaščitili napredujoče čete in sestrelili v silovitih spopadih v zraku 15 sovjetskih letal.

Prekinjene prometne zveze s Kavkazom

Berlin, 19. julija s. V svojem komentarju nemških vojnih poročil piše »Dienst aus Deutschland« med drugim:

Imen še ne navajajo, vendar pa kaže pogled na zemljevid, kako zelo so napredovale v zadnjih dneh zmagoslavne nemške, italijanske in zavezniške čete. Računati je, da je bilo v južnem odseku zasedenih nič manj nego 90.000 štirjaških kilometrov ozemlja, in sicer v odseku Kursk-Voronež-Harkov-Bogučar in v trikotniku Harkov-Vorošilovgrad-Milerovo. 90.000 štirjaških kilometrov je toliko kakor trikratno ozemlje Belgije, kar pa še bolj šteje, je to, da so zasedena ozemlja v gospodarskem pogledu med najvažnejšimi v Rusiji. Posledice zavoljo izgube teh ozemelj se bodo kmalu pokazale. Zadostuje pripomniti, da je predstavljala vzhodna Ukrajina največje dobavno središče moskovske vojne industrije. Ta industrija bo občutila posledice tudi na drug način. Praktično so namreč prerezane vse železniške in rečne zveze s Kavkazom. Petroleja ne bodo mogli prevažati drugače nego preko Kaspiškega morja in od tu preko Urala, namreč v zelo omejenem obsegu. Kolikor doznava »DNB«, so nemške in zavezniške čete od začetka operacij napredovale na nekaterih točkah za celih 400 km.

Doneška kotlina povsem osvojena

Bern, 19. jul. s. V svojih včerajšnjih komentarjih, ki izhajajo izpod peresa vojaških strokovnjakov, obeležujejo švicarski listi padec Vorošilovgrada kot opustitev Doneške kotline z vsemi njenimi premogovniki, tvornicami jekla in orožja. Doneška kotlina je bila za Rusijo pravi arzenal, ki ji je sedaj odpadel. Ako se je maršal Timošenko odločil za evakuacijo tega prostora, potem je moral biti položaj zares že zelo resen. Odločilni boji pa so bili bolj na severu, na področju med Kupjanskom in Milerovom. Čim je to posrednje mesto padlo v nemške roke, je boljševiškim četam, ki so branile Doneško kotlino, zagrozila nevarnost obkolitve in so se morale zato čim hitreje umakniti proti jugovzhodu in vzhodnemu bregu Dona, da bi se izognile odrezanju po sovražniku. Sedaj pa maršal Mannstein že pritiska na Rostov. Z zasedbo Milerova in Vorošilovgrada so se Nemci polastili zelo pomembnega železniškega in cestnega križišča ob reki Donu. Ni si mogoče zamišljati, kako se bodo Timošenkove vojske znašle onkraj reke.

Najbogatejša sovjetska pokrajina ogrožena

Stockholm, 19. jul. s. Iz poročil londonskih poročevalcev stockholmskih listov je razvidno, da presojajo v vplivnih britanskih krogih položaj v Rusiji za mnogo slabši kakor v prejšnem tednu. Na eni strani govore angleški opazovalci o sovjetskem odporu pri Voronežu, na drugi strani pa se večini izmed njih zde nemške zaporedne zasedbe sovjetskega ozemlja in naraščajoče ogražanje Stalingrada in Rostova kot slab znak, ki napoveduje zlom, ki bi utegnil biti nepopravljiv. Ogražanje Stalingrada je razen tega zbudilo razpravo o vprašanju drugega bojišča v Evropi. Diplomatski sotrudniki lista »Times« kaže veliko zaskrbljenost, ko ugotavlja, da prihajajo najboljša produkcijska področja Rusije v posest osi in da mora sovjetska zveza še nadalje žrtvovati dragocena področja svojega ozemlja, na katerih se nahajajo važna industrijska središča. Pokrajino ob Volgi, v katero stopajo sedaj Nemci in njihovi zavezniki, je najbogatejša pokrajina Rusije, ki razpolaga razen tega s sistemom nujno potrebnih zvez za oskrbovanje ruske armade, pa tudi z rudniki in raznimi produkcijskimi napravami, ki predstavljajo najmogočnejšo gospodarsko silo države. Pisec se s strahom dotika strateških posledic, ki bi jih mogla imeti nemška zasedba te pokrajine. Predvsem bi bil s tem ogrožen Kavkaz in ves bližnji vzhod. Res je sicer, da se rdeče vojske bore trdovratno, vendar so vsakemu odporu postavljene meje. Tudi neprestano Timošenkovo umikanje zaradi nevarnosti obkolitev krije v sebi resne nevarnosti.

Dobra letina v Ukrajini

Berlin, 19. jul. s. Iz Ukrajine se doznava, da pričakujejo tam dobro letino. Navzlic vojnim težavam in izredno hudi zimi so nemške oblasti dosegle zelo zadovoljive uspehe, tako da se v pogledu žita pričakuje večja žetev od pričakovane.

Nemška sodišča v poljski guberniji

Krakov, 19. jul. s. Predsednik pravosodnega oddelka generalne gubernije Wille je dal nekaj izjav o sodstvu na tem področju in izjavil med drugim, da lahko samo nemški sodniki sodijo nemškim državljanom. Zato bodo odslej poleg poljskih sodišč delovala na področju poljske gubernije sodila nemške sodišča, ki bodo sodila nemškim državljanom.

Odlikovanje maršala Kesselringa

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 19. jul. s. Hitler je v priznavanju njegovih visokih zaslug odlikoval maršala Kesselringa, vrhovnega poveljnika nemških letalskih formacij v Sredozemlju in v severni Afriki, z železnim križcem s hrsatovim listjem in mečem. Maršal Kesselring je 15. pripadnik nemških oboroženih sil, ki je bil odlikovan s tem visokim odlikovanjem. Ob tej priliki je Hitler maršalu Kesselringu poslal tudi prisrčno brzojavko.

Nemška letala nad Anglijo

Berlin, 19. jul. s. Iz vojaškega vira poročajo, da so nemška bojna letala v zgodnji uri napadla vojaške objekte v nekem mestu na južni obali Anglije in sicer z dobrimi uspehi. Po pregledu fotografij, ki so jih posneli med letalsko akcijo proti letalskim delavnicam v Leamingtonu, so ugotovili, da so bile 3 delavnice popolnoma uničene. Leamingtonske delavnice imajo znaten pomen za angleško oborožitev. Iz razvalin se dvigajo še vedno gosti oblaki dima.

Vojna na morju

Buenos Aires, 19. jul. s. Severno-ameriško mornariško ministrstvo je včeraj objavilo, da je bila 6. aprila torpedirana na Indijskem oceanu ameriška trgovska ladja. Posadka se je sedaj izkrcala v neki luki ob vzhodni obali Zedinjenih držav.

Rim, 19. jul. s. Po uradnem poročilu angleške admiralitete pogrešajo štiri oficirje in 55 mornarjev britanske podmornice »Perseus«, ki je bila potopljena v januarju t. l. Doznavajo, da so mrtvi.

Lorenzo Marques, 19. jul. s. S parnika »Angole« so izkrcali kakšnih 50 preostalih članov posadk s parnikov, ki so bili potopljeni v Mozambiškem prelivu.

Potopljena turška podmornica

Ankara, 19. jul. s. V zvezi s potopitvijo turške podmornice »Atilay« je predsedništvo narodne skupščine izdalo uradno poročilo, po katerem se je ta podmornica potopila 14. julija v bližini Dardanel iz neznanega vzroka, ko je manevrirala. Podmornica se je potopila v globino 80 m in je bilo nemogoče dvigniti jo navzlic vsem reševalnim pripomočkom. Utonilo je 38 članov posadke.

Poražena angleška generala v Londonu

Stockholm, 19. jul. s. Te dni sta se vrnila v London dva generala, kateri vsak zase nosi s seboj prtljago vojaških porazov. To sta generala Ritchie in Alexander. Ritchi se je nastanil v nekem hotelu Westenda, kjer je odklonil razgovor z novinarji. Proti večeru se je podal v vojno ministrstvo, da bi podal poročilo o bitki v Cirenaiki, nakar se je takoj vrnil v svoj hotel in ni več zapustil svoje sobe. Neki londonski list objavlja informacijo, da bo generalu Ritchiu zaupana neka druga naloga. Generala Alexandra, ki se je vrnil iz Birme, ki je poveljeval britanskim kopnim silam, je sprejel kralj Jurij, kateremu je vsekakor pripovedoval, kako je prišlo do angleškega umika od Ranguna do indijske meje.

Ukinitev ameriških konzulatov na Finskem

Helsinki, 19. jul. s. Glede na prekinitev konzularnih odnošajev med Zedinjenimi državami in Finsko opozarjajo v finskih pristojnih krogih, da je finska vlada že julija preteklega leta zaprla ameriške konzulate na Finskem spričo vedno tesnejšega sodelovanja Bele hiše s Kremljem. To dejanje je bilo dejanje zakonite obrambe, saj je finski vladi jako dobro znano, da so ameriški konzulati v nekaterih deželah, kakor n. pr. v španskem in francoskem Maroku, središča vohunske službe. Isto nalogo bi morali opravljati tudi ameriški konzulati na Finskem. Lansko leto se Roosevelt še ni odločil za represalije, ker je še pričakoval, da bo mogel izvajati pritisk na finsko vlado in jo končno prisilil, da bi sklenila separatni mir s Sovjetsko zvezo.

Oglasi v »Jutru« imajo vedno uspeh!

Spet nas je obiskal naliv

Razstavi Nikolaja Pirnata in Rajka Slapernika pri Obersnelu sta podaljšani še za nekaj dni

Ljubljana, 19. julija.

Čemerno vreme, ki se že ves teden ni moglo za en sam dan razjasniti, se je včeraj zgostilo v močan naliv. Po malem je začelo deževati že kmalu po dveh popoldne, kasneje pa se je vlila pravcata ploha, ki je vztrajala skoraj do večera. Z manjšimi presledki je deževalo vso noč in še v jutranjih urah; ne kaže, da bi se vreme že obrnilo. Vrtovom, ki so v najbolj bujni rasti, moča kaj dobro dene. Križ pa imajo kopalci, ki v juliju, ko bi morala biti sezona sredi najbolj živega razmaha, ne doživijo nekaj sončnih dni zapovrstjo. Zato tudi novo ljudsko in mladinsko kopališče na Prulah še ni prišlo do prave veljave. Velik živžav je bil ob Ljubljanici pod Gruberjevim prekopom samo na otvoritveno nedeljo, vneti ljubitelji sonca, vode in zraka pa so prihajali sreče iskat tudi vse puste, oblačne dni.

Še zmerom minevajo ljubljanske nedelje v znamenju kulturnih dogodkov. V Drami je bila snoči prva predstava Nicodemijeve komedijo »Učiteljica« v režiji Jožeta Koviča z Elviro Kraljevo in Vladimirom Skrbinškom v glavnih vlogah. Komedija, ki v veselem okviru obravnava izredno pretresljivo snov — zgodbo nezakonske matere, ki so ji ugrabili dete in jo pahnili v nesrečo, pa ga je nazadnje po tolikih peripetijah spet našla — gre človeku resnično do srca. Uprizoritev je dosegla lep uspeh. V Operi pa je bila popoldne biša dodobra napolnjena. Dajali so »Madame Butterfly« z Zlato Gjungjenčevo in Elzo Karlovčevo kot gostoma. — Živo zanimanje, ki ga kaže občinstvo za umetniške prireditve, je dalo pobudo, da se razstavi Nikolaja Pirnata in Rajka Slapernika v Obersnelovi galeriji na Gosposvetski cesti, ki bi se morali po prvotni napovedi danes zatvoriti, podaljšata. Zamudniki, ki si še niso utegnili ogledati umetnin, razstavljenih v spolnji (Pirnat) in zgornji (Slapernik) dvorani galerije, naj izkoristijo priliko in naj se podvizajo z obiskom, hkratu pa naj si izbero katero izmed razstavljenih del, da si okrase svoj dom in da podpro stremljenje umetnikov, ki se z velikim samozatajevanjem bore proti staremu pravilu, da »inter arma silent Musae«.

Kakor smo že včeraj na kratko zapisali, je smrt spet posegla v vrste naših najodličnejših, najbolj zaslužnih pravnikov. V bolnišnici je po kratkem trpljenju podlegel g. Anton Nagode, kasacijski sodnik v pok, star 72 let. Pokojnik je po malem že dalj časa bolehal, prel kratkim pa so ga prepeljali v bolnišnico. Vse prizadevanje zdravnikov in vsa skrbna nega svojcev pa sta ostala zaman. Na poslednji poti ga spremimo jutri, v ponedeljek, ob 3. iz kapelice sv. Andreja na Žalah na pokopališče k Sv. Križu. — Ob 4. popoldne pa bo iz kapele sv. Fračiška na Žalah na pokopališče k Sv. Križu pogreb upokojenega železničarja g. Franca Tabaja, ki je po kratki a mučni bolezni dotrpel. Pokojnima blag spomin, svojcem pa naše iskreno sožalje!

Angleške skrbi zaradi pomorskih izgub

K tajni debati v spodnji zbornici

Bern, 19. jul. s. Londonski dopisniki švicarskega tiska poročajo še nadalje o rastoči zaskrbljenosti angleških vodilnih krogov zavoljo težkih izgub, ki jih je doživelo tako zvano zavezniško trgovsko brodovje, predvsem angleško. Ti dopisniki podčrtavajo, da so v Londonu dospeli danes do tega, da se vprašujejo, »ali ni os na tem, da zmaga v pomorski vojni«. Dopisnik lista »Nazional zeitung« brzojavlja, da se je debata v poslanski zbornici o izgubah britske tonaže končala, toda problem je ostal v vsej svoji celoti. Vladi je uspelo prepričati ljudstvo, da bi javna debata, ki jo je javnost tako odločno zahtevala, koristila samo sovražniku. Navzlic temu pa se mnogi komentatorji, med njimi »Timesa« in »Daily Heralda«, pritožujejo, da je velika množica popolnoma nepoučena o dejstvih. »Times« predlaga na primer, naj bi začeli znova, čeprav z neko zamudo, redno, objavljati seznam izgub trgovinskega brodovja.

Drugi listi pravijo, da mora biti javnost zadostno poučena o resnosti položaja. Dopisnik pravi končno, da so izgube angleške ladijske tonaže gotovo tako težke, da se je moral pomorski promet omejiti oziroma zmanjšati.

Stockholm, 19. jul. d. Kritika ,ki jo je v angleški javnosti in časopisju zbudila produkcijska debata v angleškem parlamentu, je po poročilih londonskih dopisnikov švedskih listov prav tako glasna kakor ostra. »Svenska Dagbladet« naglaša, da isti angleški listi v svojih komentarjih prav nič več ne prikrivajo, da je angleška javnost sita neprestanih tolažil in obetanj in da se ne bo zadovoljila, dokler novo angleško orožje, o katerem je toliko besedičenja, ne bo tudi na bojiščih praktično pokazalo, ali je res kaj vredno ali ne. Dopisnik navedenega švedskega lista javlja nadalje, da angleška javnost nikakor ne deli z ministrom Lyttletonom optimizma glede obsega in kakovosti britanske vojne proizvodnje in v svojih poročilih o tem delu debate angleški listi vsi ostro kritizirajo pomanjkanje slehernega vseobsegajočega načrta in sodelovanja med posameznimi voditelji vojne proizvodnje. Prav značilno je, da švedski dopisniki nič ne omenjajo afere s »tajnim orožjem« s Stonemanovo novo avtomatsko pištolo, ki je o priliki neke pustolovščine britanskega vojaštva ob Rokavskem prelivu prišla v nemško posest. Očitno je, da je angleška cenzura skrbno zadušila sleherno nadaljnje razpravljanje o tej neprijetni zadevi.

Uspehi japonskih podmornic

Tokio, 19. jul. s. Dobro poučeni viri pravijo, da predstavlja 829.000 ton brodovja, ki so ga japonske podmornice potopile od začetka vojne, velikanski doprinos k uničenju sovražne trgovinske plovbe, 200.000 ton, ki so jih v enem samem mesecu potopili vzdolž južnoafriške obale in na Indijskem oceanu, pa predstavljajo skoraj popolno uničenje sovražnega prometa po edini preostali obalni poti, ki vodi od rta Dobre nade preko Mombase in Adena v Karači ali v Suez. Potopitve na tem področju dokazujejo, da zavezniki navzlic temu, da so zasedli Madagaskar, niso mogli omejiti tihe japonske akcije, ki prekinja njihove dobave v krajih, kjer se še obupno drže.

Velike izgube Čangkajškove vojske

Tokio, 19. julija s. V mesecu juniju je japonski ekspedicijski zbor na severnem Kitajskem zajel 14.533 ujetnikov in veliko količino vonih potrebščin. Čangkajškove čete so na bojiščih pustile nad 31.000 padlih.

Obnova železnic na Filipinih in v Birmi

Tokio, 19. jul. d. Navzlic pogubni politiki tako zvane požgane zemlje, ki so jo s svojih nekdanjih kolonijskih posestev pregnane ameriške in britanske čete s tolikšno doslednostjo izvajale v škodo domačinskega prebivalstva, so obnovitvena dela japonskih okupacijskih oblasti že v veliki meri odstranile vse žalostne sledove, ki so ostali za njo. Tako javljajo s Filipinov, da je bilo na otočju že v veliki meri obnovljeno železniško omrežje, ki so ga Američani na umiku docela porušili. Že 15. februarja je bila obnovljena prva železniška proga, ki veže Manilo s pokrajino, in 20. junija je bil obnovljen promet na železniških progah v dolžini 300 km. Vlaki že normalno obratujejo na severni železnici, ki veže Manilo s Cabantuanom, nadalje v južnem odseku, ki spaja Manilo s San Paolom, in še na neki lokalni progi.

Tudi iz Birme javljajo, da so japonske železniške čete obnovile že 90% porušenega železniškega omrežja, kjer je bilo 3300 km. Dne 30. junija je bil obnovljen direktni železniški promet med Rangunom in Mandalajem.

V vseh podrobnostih je bil izdelan tudi načrt za veliko zvezno železniško progo, ki bo spajala Siam z Birmo na eni in s Francosko Indokino na drugi strani. Posamezne dele te proge so že pričeli graditi.

Japonska trgovinska pogodba z Indokino

Tokio, 19. jul. d. Včeraj je bila v Saigonu v službenem poslopju francoskega generalnega guvernerja za Francosko Indokino admirala Decouxa podpisana nova trgovinska pogodba, ki na osnovi lani podpisanega trgovsko-carinskega protokola ureja za leto dni trgovinske odnose med Japonsko in Francosko Indokino. Nova pogodba določa izmenjavo blaga za več milijonov jenov in se nanaša na 260 posameznih trgovinskih predmetov.

Ureditev denarstva v nacionalni Kitajski

Tokio, 19. julija s. Finančni minister nacionalne kitajske vlade Čeu Fogaj, ki se mudi na obisku v Tokiju, je dal zastopnikom japonskih listov nekaj izjav o stabilizaciji financ v nacionalni Kitajski. Izjavil je med drugim, da je nankinška vlada 31. maja odvzela sleherno vrednost dosedanjemu kitajskemu denarju, ki je bil odvzet iz prometa. Skupno je bilo umaknjenih iz prometa 1128 milijonov fapijev, katerih obtok je sedaj na Kitajskem prepovedan. S tem je nankinška vlada odvzela čungkinški vladi poslednjo možnost kakršnegakoli gospodarskega manevriranja. Minister je pripomnil, da je obtok fapijev dosegel ob izbruhu vojne na področju Velike Azije približno 20 milijard, ki so jih pa Japonci odvzeli iz prometa, da bi preprečili inflacijo. Popolno sodelovanje z Japonsko je kitajski nacionalni banki omogočilo, da je izvršila svoje poslanstvo in da se sedaj tudi stabilizacija novega denarja vrši v skladu z japonskimi stremljenji, ko je bil uradni tečaj juana, novega nacionalnega kitajskega denarja, napram jenu določen na razmerju 100:18.

Šanghaj, 19. julija d. Iz Kongkonga javljajo, da so japonske oblasti s takojšnjo veljavnostjo prepovedale sleherno nadaljnje uporabljanje ameriškega in angleškega denarja v trgovskih poslih v Hongkongu. Oblasti bodo vse transakcije v funtih šterlingih in ameriških dolarjih zasledovale in kaznovale z največjo strogostjo.

Predsednik brazilske republike v Rooseveltovi službi

Buenos Aires, 19. julija s. Iz Ria de Janeira so doznava, da je predsednik republike Vargas, ki se je predvsem predal službi Zedinjenim državam, z namenom, da bi ojačil svoj položaj, odstavil ministra za pravosodje, šefa zvezne policije in generalnega direktorja za tisk in propagando.

Ukinitev avtomobilskega prometa v Braziliji

Buenos Aires, 19. jul. d. Zaradi potrebne štednje z bencinom je bil z včerajšnjim dnem v Braziliji ustavljen ves zasebni promet z osebnimi in tovornimi avtomobili. Kakor javljajo iz Ria de Janeira, so bile ukinjene tudi zveze s potniškimi in tovornimi avtomobili po vseh pokrajinskih progah med mesti, ki imajo železniško zvezo. Tovorni avtomobilski promet med temi kraji je bil prav za prav prepovedan že meseca maja. Od prepovedi so izvzeti edino le avtomobili članov vlade, pokrajinskih načelnikov, policijskih šefov in članov diplomatskega zbora. V prometu bodo ostali le izvoščki z racijonirano dodelitvijo bencina. Po tej uredbi je z včerajšnjim dnem samo v Riu de Janeiru izginilo z ulic nad 25.000 avtomobilov. Oblasti pričakujejo od ukinitve avtomobilskega prometa, da bodo prištedile na teden okrog milijon litrov nafte, ki je Brazilija zaradi težkih izgub med ameriškimi petrolejskimi ladjami ne more več nabavljati.

INSERIRAJTE V „JUTRU"!

Naše gledališče

DRAMA

Ponedeljek, 20. julija: Zaprto.
Torek, 21. julija: Zaprto.
Sreda, 22. julija: Ob 17.30: Učiteljica. Izv.
Četrtek, 23. julija: Zaprto.
Petek, 24. julija: Ob 15.: Kralj na Betajnovi. Izven, Zelo znižane cene od 10 lir navzdol.

OPERA

Ponedeljek, 20. julija: Zaprto.
Torek, 21. julija: Zaprto.
Sreda, 22. julija: Zaprto (generalka).
Četrtek, 23. julija: Ob 17. Trubadur. Prvič v sezoni, Red Premirski.

Zastopnik mednarodnega Rdečega križa v Rimu

Rim, 19. jul. s. V Rim je prispel Robert Brunel, delegat mednarodnega odbora Rdečega križa v Ženevi. Med svojim bivanjem v prestolnici bo imel g. Brunel razgovore s predsednikom italijanskega Rdečega križa in zastopniki zunanjega ministrstva. Iz Rima se bo podal po uradnih poslih v Atene.

Težki trenutki Anglije

Rim, 19. jul. s. Angleški minister za proizvodnjo sir Oliver Lyttleton je v nekem govoru o trenutnem položaju zaveznikov izrekel naslednje svarilo: »Nikoli v bitki za Anglijo nismo še bili v takšni nevarnosti kakor sedaj. Bodočih 80 dni bo najtežjih, kar smo jih morali doslej preživeti.«

Cenzura za pisemsko pošto v Angliji

Stockholm, 19. jul. d. Iz Londona se je zvedelo, da je v petek angleško poštno ministrstvo objavilo uvedbo cenzure za vsa pisma, ki prihajajo ali odhajajo iz »vojaško važnih distriktov v Angliji«. Kot vojaško važni distrikti se smatrajo v prvi vrsti vse angleške luke in središča vojne industrije.

Najbogatejša žena na svetu zaveznica Stalina

Amsterdam, 19. jul. s. Bivša kraljica Viljemina je sklenila stopiti v redne diplomatske stike z boljševiško Rusijo. Ta njen sklep, pripominjajo v tukajšnjih krogih, najbolj zgovorno kaže, do kolikšne moralne plitkosti se lahko poniža politika emigrantskih vlad. Tako je te dni ves svet s presenečenjem ugotovil, da je najbolj bogata žena svetu postala čez noč Stalinova prijateljica in da bo v potrditev teh svojih čustev poslala v Moskvo svojega opolnomočenega ministra. Bivša kraljica je s tem storila veliko uslugo, saj je tako dokončno pretrgala poslednjo čustveno vez z nizozemskim narodom, ki ga je ona pustila na cedilu.

Povratek južnoameriških diplomatov v domovino

Lizbona, 19. jul. d. V četrtek je iz lizbonske luke odplul brazilski potniški parnik »Cujaba«, s katerim se vrača v Rio de Janeiro več diplomatskih in konzularnih predstavnikov posameznih južnoameriških držav, ki so prekinile odnose s silami osi. Med potniki je tudi bivši portugalski poslanik v Berlinu general Escanoni.

Nove trgovinske pogodbe Bolgarije

Sofija, 19. jul. s. Tu so podpisali trgovinsko pogodbo med Švedsko in Bolgarijo z veljavnostjo 3 let, ki določa izmenjavo blaga v vrednosti 400 milijonov levov.

Helsinki, 19. jul. s. Tu so podpisali dogovor, po katerem bo Finska dobavila Bolgariji 7,500.000 škatlic žveplenk v zameno za bolgarski tobak.

Štedenje s papirjem na Madžarskem

Budimpešta, 19. jul. s. Minister za nacionalno propagando Antal je v petek govoril v parlamentu o ukrepih za večje štednje s časopisnim papirjem. Dejal je, da ta ukrep ni potreben le iz materialnih razlogov, temveč ima tudi globok moralni pomen. Njegov namen je namreč izločiti s svobodnega trga tako zvano »rumeno literaturo«, ki je škodljiva vzgoji mladine. V enem samem letu, je dejal minister, je bilo vrženih na trg 36 milijonov zvezkov raznih romanov in novel, katerih vsebina spada v vrsto omenjene literature. Samo za tiskanje takih knjig so na leto porabili do 310 vagonov papirja. Minister je nadalje odredil, da se v vseh knjigarnah in založbah takoj zaplenijo vse knjige, katerih vsebina je v nasprotju z dobro nacionalno vzgojo. Posebna komisija, sestavljena iz pisateljev in zastopnikov znanstvenega in kulturnega sveta, bo pregledala rokopise romanov in novel, ki bodo pred objavo morali biti odobreni od te komisije. Minister je nadalje napovedal, da bo v posebnem govoru obrazložil novi program izdaj za mladino.

Tri smrtne obsodbe v Berlinu

Berlin, 19. jul. s. Tu so izvršili smrtne obsodbe, ki so jih izrekli pred kratkim proti trem osebam, med njimi neki ženski, ki jih je posebno sodišče v Berlinu spoznalo kot »ljudstvu škodljive elemente«. Žensko so obsodili zaradi detomora, oba moška pa zavoljo številnih tatvin in vlomov med zatemnitvijo.

Brezupen četniški odpor v Srbiji

Berlin, 19. julija s. Vodja skupine partizanskih tolp Mihael Bojoz, ki se je vdal, ko je spoznal, da bi bil odpor njegove skupine brezupen, je izjavil:

»Četniška vojna je za srbske komuniste brezupna. Borba proti oblastem zasedbenih sil se ne more nadaljevati niti v osamljenih gorskih ozemljih, kajti revno prebivalstvo gora in vasi nam ne more pomagati, ker živi samo v pomanjkanju. Naša sredstva za nadaljevanje borbe so nezadostna, ker niso letala in oklopni vozovi, ki nam jih je obljubila Anglija, nikoli dospela. Bojoz je zaključil, rekoč: »Italijanske, nemške in hrvatske čete nas zasledujejo skozi gozdove in so prekinile zveze med posameznimi točkami, tako da ne moremo računati z ojačenji. Četniška vojna, kakor smo si jo zamislili, se v teh okoliščinah ne bo mogla nadaljevati.

SPORT

Tri tekmice — toda tudi zares

Zadnji nogometni dvoboji v znamenju točk in naslovov za minulo sezono

Zdaj je vse jasno, zdaj do jeseni ne bomo več videli nobene tabele in čitali nobenega imena iz italijanskega nogometa, tako ste si morda dejali zadnjič, ko smo zaključili še drugo fazo prvenstvenega tekmovanja in dobili še vse prvake in siromake iz divizije B ter poslali potem vso nogometno družbo na zasluženi odmor.

In vendar še niso določena vsa moštva na svojih mestih za prihodnjo sezono in še zmerom se tresejo voditelji in prijatelj 7 enajstoric, kakšna bo njihova usoda za prihodnje nogometno leto. To je onih 7 kandidatov, od katerih bodo 4 napredvali na izpraznjena mesta v diviziji B in ki so včeraj že tretjo nedeljo zaporedoma imeli svoj zaključni ples za ta važni korak v njihovem življenju. V dveh skupinah se razvijajo te borbe in v eni izemd njih je udeležena tudi naša bližnja soseda Pro Gorizia, ki pa žal po prvem startu zavzema še zmerom najslabše mesto med vsemi. Moči ostalih udeležencev v tem izbirnem tekmovanju so dozdaj močno izravnane in je utegnila šele včerajšnja nedelja prinesti prve spremembe v korist tega ali onega. Goriziani so včeraj prvič igrali doma proti nasprotnikom iz Cremone in morda so si vsaj pri tej priliki nekoliko popravili dosedanji šibki položaj. Tri take tekmice so bile včeraj, toda tudi v njih je šlo čisto zares, in sicer

v Gorizii: med Pro Gorizio in Cremonesom,
v Varesu: med Varesom in Anconitano ter
v Cuneu: med Cuneom in Juventino iz Palerma.

Pa ne samo te tri tekme, še več drugih dogodkov včerajšnje nedelje je lahko pritegnilo pozornost sportnih prijateljev izven domačega kroga. Pri tem mislimo predvsem

na mednarodno nogometno tekmo med Nemčijo in Bolgarijo v Sofiji in stoti mednarodni nastop nemške reprezentance proti mladi bolgarski eliti, ki v zadnjem času marljivo sodeluje v evropskem nogometnem življenju.

Dalje je v soboto in nedeljo minil **mednarodni damski lahkoatletski dvoboj med Madžarsko in Italijo** v Budimpešti, ki je dal zanimiv vpogled v letošnjo formo italijanskih atletinj.

V istih dnevih je bila otvorjena tudi mednarodna plavalna sezona, in sicer z **dvobojem med Nemčijo in Madžarsko** v Darmstadtu, kjer so se sestali najnovejši nemški prvaki z močnim Schröderjem na čelu in vsi znani madžarski »kanoni« iz bazenov.

Na teniških igriščih se je v nedeljo končal **ženski dvoboj med Italijo in Hrvatsko** v Zagrebu, prva letošnja konkurenca te vrste, po kateri se bo dalo sklepati na letošnje račune Italijank za dosego pomembne lovorike srednjeevropskega pokala, ki so ga lani osvojile Nemke.

Sicer pa je tudi v ostalih športnih panogah tu in tam, predvsem pa v Italiji, bilo sporeda dovolj, da kljub visokemu poletju še zmerom ne moremo reči, da bi bila včerajšnja nedelja kar tako po vsem svetu brez življenja na športnih terenih.

Nič več angleških mer v sportu

Na nedavnem sestanku novo ustanovljene evropske profesionalne boksarske zveze v Rimu je bilo med drugim sklenjeno tudi, da bo v bodoče spremenjen zastareli način odrejevanja meje med posameznimi boksarskimi kategorijami. Ker je ta sport prišel iz Anglije, so njegovi propagatorji prinesli s seboj tudi podatke o mejah posameznih kategorij, ki so bile določene po telesni teži boksarjev in so se zato načunale v angleških funtih. Ta praksa se je obdržala dolga leta, čeprav na evropski celini ni bilo mnogo takih, ki bi vsaj približno znali iz funtov računati kilograme ali obratno. Ta angleška mera je bila kakor nalašč za to, da je samo mešala račune pri nepoučenih — mnogokrat pa tudi pri največjih strokovnjakih — tako da je bil res že zadnji čas, da so bile v Evropi uvedene te meje v domačih merah. Zato je 15 evropskih narodov skupno s predstavnikom Japonske soglasno odločilo tako, da bo sedaj veljal kot merilo za težo boksarjev v posameznih kategorijah evropski funt, ki natančno ustreza teži pol kilograma. Tako bo na primer meja za srednjo kategorijo namesto dosedanje teže po 79.378 kg natančnih 80 kg. Tudi druge angleške mere, kakor sta yard in angleška milja, ki jih uporabljajo v Angliji in onstran Oceana v atletiki, so že čisto pozabljene na naši celini in dosledno povsod nadomeščene z metrskimi merili.

Iz Vichyja poročajo, da je tamkajšnja komisija za sport in telesno vzgojo odredila, da v bodoče ne smejo nikjer zgraditi nobenega sportnega prostora za igranje nogometa, če ne bo obenem obdan s tekališčem in urejen za postavitev vseh potrebnih naprav za lahko atletiko. Razen tega bodo morali lastniki nogometnih terenov, ki so zdaj v obratu, v teku 6 mesecev vse te prostore prirediti tako, da bodo sposobni tudi za gojitev lahkoatletskih disciplin.

Nemška teniška igralca Koch in dr. Eggert, ki sta s tako lepimi uspehi zastopala nemški tenis v Turčiji, sta se na povratku v domovino ustavila še v Sofiji, kjer bosta odigrala nekaj partij z najboljšimi bolgarskimi igralci.

Izpred vojaškega sodišča

Vojaško vojno sodišče vrhovnega poveljništva Oboroženih sil za Slovenijo in Dalmazijo, oddelek v Ljubljani, je izreklo naslednjo sodbo v zadevi proti

Pinterju Petru, živ. Ivana in Katarine Eržen, roj. v Prezidu 24. VI. 1920, v zaporu, obtoženemu:

a) atentata na državno varnost po čl. 2. Ducejevegaa zakona z dn 3. X. 1941 ker je z namenom, da bi ogrožal varnost države, izvršil dejanja, ki naj bi zanesla opustošenje in krvoprelitje na državno ozemlje;

b) prevratnega združevanja po čl. 4. Ducejevega razglasa z dne 3. X. 1941, ker je bil od nedoločenega dne od aprila 1942 na področju pri Loškem potoku in ob Tobrovcu član prevratne združbe, ki je imela za namen, izvršiti nasilno spremembo političnih, gospodarskih in socialnih ureditev v državi;

c) sodelovanja v oboroženi tolpi po čl. 16. Ducejevega razglasa z dne 3. X. 1941, ker je v istem času in na istem kraju pripadal oboroženi tolpi z istimi cilji pod b);

d) protizakonite posesti orožja in streliva po čl. 2. Ducejevega razglasa z dne 24. X. 1941, ker je v istih časovnih in krajevnih okoliščinah nosil brez dovoljenja pristojne oblasti orožje in strelivo;

e) atentata na življenje pripadnikov Oboroženih sil po čl. 7. Ducejevega razglasa z dne 3. X. 1941, ker je v istih časovnih in krajevnih okoliščinah sodeloval pri izvrševanju atentatov na življenje pripadnikov Oboroženih sil.

Iz teh razlogov proglaša vojaško sodišče v skladu s čl. 4 do 16 Ducejevega razglasa z dne 24. X. 1941, čl. 133 običajnega kazenskega zakonika ter čl. 483 do 488 zakonika kazensko-pravdnega postopka, Pintarja Petra za *krivega* zločinov pripisanih mu pod b), c) in d) in ga kot takega obsoja *v dosmrtno* ječo z vsemi stroški in posledicami.

Glede na čl. 479 zakonika kazensko-pravdnega postopka oprošča Pintarja Petra zločinov pod a) in e) zaradi pomanjkanja dokazov.

Odreja enkratno objavo te sodbe v izvlečku na stroške obsojenca v listih »Il Piccolo« v Trstu in »Jutru« v Ljubljani.

Radio Ljubljana

PONEDELJEK, 20. JULIJA 1942-XX°

7.30 Poročila v slovenščini. 7.45 Pisana glasba. 8 Napoved časa — poročila v italijanščini. 12.20 Koncert kvarteta »Fantje na vasi«. 12.45 Harmoniko solo igra Vlado Golob. 13 Napoved časa — poročila v italijanščini. 13.15 Poročilo Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slovenščini. 13.20 Filmska glasba — orkester Cetra, vodi dirigent Barzizza. 14 Poročila v italijanščini. 14.15 Koncert radijskega orkestra, vodi dirigent D. M. Šijanec — Lahka glasba. 14.45 Poročila v slovenščini. 17.15 Orkester vodi Bojan Adamič. 19.30 Poročila v slovenščini. 19.45 Simfonična glasba. 20 Napoved časa — poročila v italijanščini. 20.20 Komentar dnevnih dogodkov v slovenščini. 20.45 Operetna glasba. 21.25 Predavanje v slovenščini. 21.35 Koncert violončelista Camilla Oblacha. 22.10 Priljubljene pesmi, vodi dirigent Zeme. 22.45 Poročila v italijanščini.

✝

Po kratki in mučni bolezni nas je za vedno zapustil naš ljubljeni soprog, oziroma oče, gospod

Tabaj Franc

železničar v pokoju

Pogreb dragega pokojnika bo v ponedeljek, dne 20. julija 1942 ob 4. uri popoldne z žal — kapele sv. Fračiška — k Sv. Križu.

Ljubljana, Beograd, 18. julija 1942.

Globoko žalujoči:
IVANA, soproga; LEOPOLD, sin in sorodstvo

✝

Po dolgem trpljenju nam je v soboto opoldne mirno pripravljen nenadoma umrl naš ljubi soprog, oče, brat, svak in stric, gospod

ANTON NAGODE

kasacijski sodnik v pokoju i. t. d.

Iz kapelice sv. Andreja na Žalah ga spremimo k Sv. Križu v ponedeljek 20. t. m. ob treh popoldne.

Namesto, da bi dali cvetja na grob, prosimo v smislu blagopokojnega, da tiho olajšate kak drobec splošnega gorja v njegov spomin.

Maša zadušnica se bo darovala v torek 21. t. m. ob osmih zjutraj v domači župni cerkvi v Trnovem.

Ljubljana, dne 18. julija 1942.

Rodbini NAGODE-DERČ, KOLB

Žetev — najlepši praznik leta

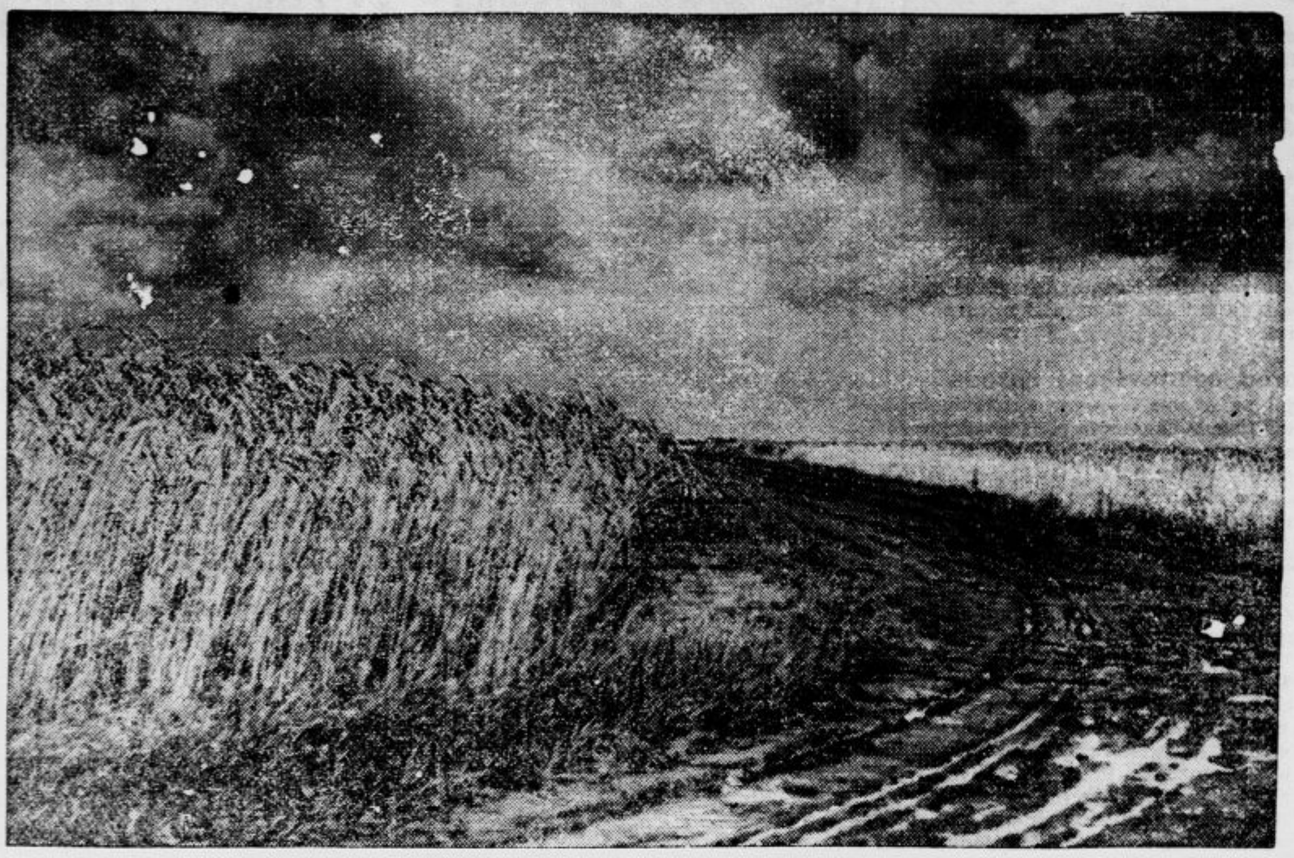

Težko klasje čaka žanjic

Kakor vsi stari narodi, so tudi stari Rimljani opravljali setev in žetev z veliko pobožnostjo in so jo družili z verskimi obredi. Kakor so spomladi imeli svoje setvene praznike, tako so v juliju in avgustu prirejali velike žetvene svečanosti. Bili so to verski obredi najširšega ljudskega značaja, tako da jih je vsaka družina lahko brez svečenikov opravila zase.

Žetveni obredi so se začeli s spokornim žrtvovanjem svinje, ki so jo darovali na vsakem kmečkem dvorišču, preden so pričeli žeti in pospravljati druge jesenske pridelke s polja. Bogovi, ki skrbe za polja, so bili po rimskem verovanju tesno povezani z bogovi podzemlja, zato je kmet lahko pričakoval dobro žetev, samo če so bile podzemske sile mirne in uzadovoljene. Pred darovanjem so se spomnili Jana, ki so mu darovali vina in kadil, ter Jupitra, ki so mu prav tako poklonili darov in ga prosili blagostanja hiše in dvorišča. Drob žrtvovane svinje in nekaj vina so ponesli podzemski Cereri. Vse te verske slovesnosti so se vršile med rajanjem, petjem in pojedinami, da je ljudstvo dajalo duška svoji radosti nad dobrim pridelkom. — K žetvenim slovesnostim so spadale tudi tako zvane »konzuarije«. Konzu, bogu zemlje in kmetijstva na čast. V juliju so svečeniki žrtvovali Konzu na žrtvenikih, ki so jih napravili iz zemlje, glavna proslava pa je bila 21. avgusta. Takrat so se prirejale tudi velikopotezne circenzijske tekme na vozovih in s konji brez jezdecev. Kakor človek, tako so takrat tudi vse živali, ki mu služijo z delom, imele svoj praznik — goveda, konji in mule so bili s cvetjem okrašeni, počivali so ves dan, obenem pa so bili deležni praznične hrane.

Imeli so v Rimu tudi poseben duhovniški red, tako zvani collegium fratrum Arvalium, katerih svečeniški znak je bil venec iz žitnega klasja, prevezan z belo vrvico. Služili so boginji polja in miru, ki so jo kmetje rimskih polj imenovali boginjo Dio. Ko so v mesecu maju dozoreli prvi poljski plodovi, so bratje Arvali vršili svoje obrede v njenem gaju na desnem bregu Tibere. Verski obredi so se izmenjavali s pojedinami, ki so se jih udeleževali bratje in pa dečki, tako zvani kamili, ki so jim bili za postrežbo. Boginji so žrtvovali po dvoje praset in pa belo kravo, katere drobovino so potem vrgli na žrtvenik v cirkusu sredi gaja. V gaju so si svečeniki podajali obredne plodove iz rok v roke, s čimer so boginjo prosili blagoslova plodovom, ki so še v zemlji. Tudi tu so se slovesnosti zaključevale s tekmami na vozeh. Bila pa je v navadi tudi še posebna svečanost boginji Cereri na čast, običaj, ki se je razširil iz grške Italije. Zanimivo je, da so se preu pričetkom proslave v mesecu avgustu morale žene devet noči vzdržati vsakega odnosa z možmi. Nato pa so odhajale na proslavo v belih oblačilih, okrašene z venci zrelega klasja.

Kakor so to delali stari Slovani, tako so tudi Rimljani žrtvovali bogovom prvence krušne moke. Pri tej slovesnosti so Rimljani uživali praženi »far«, prastaro nacionalno zrnje Italije. Pražili so ga v krušnih pečeh, ki jim je bila zaščitnica boginja Fornax — po nji so se tudi cerkvene slovesnosti imenovale fornakalije. — Zanimivo je, da je vse stare narode v žetvenih obredih družila vera, da uspeh žetve zavisi od dobre volje podzemskih demonov, ki jo je treba med setvijo izzvati z molitvami in žrtvami, ob žetvi pa si jo za prihodnjo letino zagotoviti z zahvalnicami. Povsod pa je prvi nosilec rodnosti sonce, izvor luči in toplote, večni studenec življenja.

Uši in stenic — reši nas!

Snaga telesa in stanovanja je prva zapoved v borbi proti boleznim

V času vojne, ko so narodi v stalnem premikanju, imajo nalezljive bolezni svojo veliko sezono. V vojnih razmerah je mnogo teže ohraniti higienski način življenja kakov v miru. Zato mora vsak človek v lastnem interesu posvečati največjo pozornost svoji osebni čistoti ter snagi v bivališču in povsod. S tem, ko skrbi za lastni prospeh pa obenem streže skupnosti. Poleg muh je vse polno drugega mrčesa, ki nas na srečo sicer ne obiskuje v tolikšnih množinah in tako vztrajno, pri tem pa je še nevarnejši v raznašanju strupenih kali, ki netijo epidemije. Kakor je tako kramljanje malo prijetno, vendar je za človeka koristno, da ve na prilike, tudi nekaj o ušeh, kakor se o njih zanimivo čita v dr. Karla Petriča knjigi »Bolezni — kako jih spoznamo in preprečimo.«

Bela, glavna, sramna uš

O uši beremo že v Sv. pismu: »Aron je udaril s palico v prah in iz njega so skočile uši na človeka in živali. Ves prah dežele se je izpremenil v uši.« Stare egiptovske listine jih omenjajo že 2000 let pred Kristusovim rojstvom. Demosten piše nekje, da jih je imela tudi znamenita Grkinja Aspazija, Periklejeva »prijateljica«, ki je zato dobila pridevek »Ušivka«. Udomačene so bile baje tudi na dvoru francoskega kralja Ludovika XIV. Plemstvo se je tedaj rado pudralo in šminkalo, redkokdaj pa se je kopalo in čistilo. — V vsakdanjem življenju srečujemo tri vrste uši bela uš, glavna uš in sramna uš. Bela uš se drži le obleke in perila, najrajši na mestih, kjer se obleka tesno prilega životu, da nima daleč do hrane — krvi. Glavna uš živi le na glavi, sramna uš pa povsod na telesu, kjer so dlake, razen na glavi, pri otrocih dostikrat celo na obrvih. Uš se silno hitro množi. Star pregovor pravi, da postane uš v 24 urah stara mati, kar sicer ni res. Zato potrebuje že 6—7 tednov. Res pa je, da ima od 400—500 potomcev na mesec. Uš leže jajčeca v perilo ali v obleko (najraji ob šivih) ali pa ob laseh in dlakah, kakršne vrste je pač. Bela uš leže hkrati 80, glavna uš 50, sramna uš na srečo le 12 jajčec ali gnid, kakor jim pravimo. Iz njih se izvali v 5 do 8 dneh mlada uš, ki prične takoj sesat kri, če le ima priložnost. Zanimivo je, da imajo zamorci črne, Kitajci pa rumene uši. S sramno ušjo smo pa obdarjeni samo beli ljudje.

Raznašalka pegastega legarja

Uš se hrani s krvjo. Okoli ust ima ščetkast venec, ki ga zabode pri sesanju v kožo, kar prizadeva neprijetno srbenje. Nikoli pa ni sita, ker neznanko hitro prebavlja, tako da se iztrebi vsaki dve minuti. Zato se mora človek, ki se je nabral uši, kar naprej praskati in se izpraska včasih do krvi. Ker pa nima vselej čistih rok, zanese z nohti v ranice različne bakterije in glivice, ki povzročajo gnojenje, izpuščaje ali pa gnojne hraste. Tako doletita človeka dve nesreči hkrati. — Zelo nevarna je bela uš kot prenašalka pegastega legarja, bolezni, ki pobere 50% obolelih. Uš hrani vzročnike pegavca v želodcu in črevesju ter ga z vbodom prenaša z obolelega na zdravega človeka. To sta ugotovila pred nedavnim časom avstrijska zdravnika Riketts in Prowazek. Oba sta bila žrtvi znanosti, umrla sta oba za pegavcem.

Uš je trdoživa stvar

Uš je zelo odporna živalca, Z lahkoto prenaša — 12° C mraza in glad po več tednov. Le vročina ji ne godi. Ob 50° C pogine v 3/4 ure. Gnide vzdrže večjo vročino. Belo uš zanesljivo uničimo, če obleko in perilo prekuhamo. Tudi para jo takoj uniči. Svileno perilo ne prija beli uši. Le v skrajni sili se naseli v njem. Ne obvaruje pa človeka svileno perilo pred sramno ušjo. Sramno uš uničimo, če mesta, kjer se je zalegla, namažemo z bencinom, s petrolejem ali pa s sivo živosrebrno mastjo Zvečer namažemo, zjutraj se okopljemo. Najzanesljiveje pa jo odpravimo, če obrijemo dlake, na katerih se sramna uš drži. Petrolej uniči tudi glavno uš. Zvečer namažemo glavo in jo zavijemo v ruto, zjutraj pa jo izperemo z milom. To pa moramo ponoviti čez teden dni, ker petrolej ne uniči gnid. V tef času se razvijejo iz gnid mlade uši, ki jih petrolej hitro ugonobi. Gnide odpravimo iz las lahko tudi z glavnikom. Ker so na lase prilepljene, moramo poprej namazati glavo s kisom, ki jih odloči od las. Kdor ima pa več denarja, odpravi glavne uši s sabadilovim mazilom ali perubalzamom na isti način kakor s petrolejem. Ti dve sredstvi ne zapuščati meprijetnega duha. Kakor hitro uničimo uš, izginejo hitro tudi vsa kožna obolenja, ki izvirajo od praskanja.

Stenica ljubi temo

Tudi stenico so poznali že Rimljani in Grki. Prizadeva nam iste neprijetnosti kakor uš, le da daje razen tega od sebe še silo zoprn duh. Medtem pa ko je uš stalni prebivalec na človeku, ga obišče stenica le, kadar je gladna, in še to samo ponoči v temi. Svetlobe stenica navadno ne prenaša, v prostorih, ki so ponoči razsvetljeni, pa se privadi tudi na luč. Podnevi se skriva za starimi tapetami in slikami Nomadski narodi ne poznajo stenic. — Meseca marca, maja, julija in septembra zleže stenica v svojem skrivališču po 50 jajčec, iz katerih se izležejo po treh tednih ličinke, ki postanejo spolno dozorele šele po enajstih mesecih. Medtem se po trikrat ali štirikrat levijo. Med vsako levitvijo morajo sesati kri, sicer poginejo. V ustih ima stenica rilček, s katerim se vsesa v kožo in pije kri. Hkrati pa izloča iz posebne žleze neko oljnato tekočino, ki je precej hud strup. Ta tekočina vname tudi kožo na vgriznjenem mestu in strašno smrdi. Po vbodu koža oteče in pordeči, oklana mesta pa pečejo in srbijo, kakor kadar se opečemo s koprivami. Otroci po stenicnem vgrizu radi dobijo koprivnico, včasi pa celo mehurčasto kožo. Če se to pojavlja zjutraj, lahko vemo, da izvira od stenic.

Rekorderka v gladovanju

Glad zdrži stenica do leto dni. Skoraj vsa kemična sredstva so proti stenici brezuspešna. Gotovo jo zatremo samo s plinom ciklonom. Pred ciklonizacijo pa je treba odstraniti vse slike in tapete, zamazati vse špranje in perilo prekuhati. Potem imamo mir dotlej, dokler ne zanesemo novih. Če ne moremo dati stanovanja ciklonizirati, namažimo posteljne noge s stenicolom ali kakim drugim sredstvom proti stenicam, prav tako tudi v žimnicah in posteljnih razpokah vsa mesta, kjer se lahko stenice skrivajo. Ta način zatiranja stenic pa ni popolnoma zanesljiv, ker padajo stenice ponoči s stropa na posteljo. Tudi žveplov plin ugonablja stenice. — Ali prenaša stenica katero pri nas navadnih nalezljivih bolezni, še ni dognano. V Orientu prenaša strašno bolezen kalaazar, nekateri pa mislijo, da tudi rumeno mrzlico. Eno dobro lastnost pa ima ta nadležni mrčes: da pusti človeka pozimi in poleti pri miru.

Bolj sitna je bolha

Bolj sitna je bolha, ki nadleguje človeka vsak čas, ne glede na letno dobo ali neglede na dan in noč. Toda njeni vgrizi niso tako hudi in tudi borba proti njej je lažja. Čistota je njen največji sovražnik. Zato se tudi ne more v čistih stanovanjih razmnoževati. Z menjavanjem perila se je človek hitro iznebi. Če pa pogledamo prebivalca zamazanega stanovanja, kjer se posteljnina menja le vsake kvatre, opazimo na njegovem telesu pik pri piku; zlasti vidimo to pogostokrat na otrocih, tako da človek na hitri pogled misli, da ima otrok ošpice ali pa kakšno drugo bolezen z izpuščaji. Posledice bolšjega vgriza so iste kakor pri uši; srbečica, praskanje in razna gnojna kožna vnetja, zanesena z umazanimi rokami pri praskanju. Tudi pasja in mačja bolha preide na človeka. Kdor ima v hiši kljub snagi stalno bolhe, naj malo natančneje preišče domače živali, ki bivajo ž njim v hiši, pa naj jih dobro očisti in bolh ne bo več. Podganja bolha pa prenaša najhujšo med vsemi boleznimi — kugo.

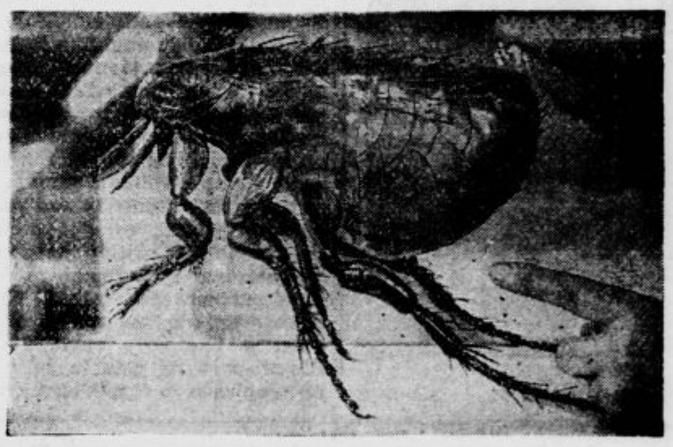

Bolha pod povečalom

Meh za smeh

O lizanju in lizunih

Srečaš znanca kje na cesti,
se prilizne ti takoj:
»O, mladostno si ohranjen,
da vesel sem nad teboj!«

Pri večerji mož oblizne
žlico na obeh straneh,
da se ženki ne zameri
z bobom se drži na smeh.

Polž čez zimo se zaliže,
nima hišica peči,
marsikdo bi se zalizal,
ker kurjava ga skrbi.

Lizika, bonbon na palčki,
je otrokom ljuba stvar,
še dojenček jo poliže,
mu za dudko ni več mar.

Je prišlo lizanje v modo,
to zdaj vidimo povsod,
ližejo v vseh slaščičarnah
in na cestah in drugod.

Stožce male iz kartona
vsake roke že držé,
jezik liže, v usta nosi
in po grlu dalje gré.

Vse zdaj liže, liže, liže,
za hladilo sladoled,
metla se po cestah suče,
da za njim očisti sled.

Sonce že močno pripeka,
smo v vročini pasjih dni —
to bo dosti še lizanja,
za lizuni pa smeti.

Mara J. Tavčarjeva

Živijo ohcet!

**V sreči srčece klopoče,
ko ljubav ga polni zvesta.
Še prijetno je na svetu,
lepo biti je nevesta.
Ni biló pa Mari dano
doživeti ta nebesa.
Vsa nevoljna zdaj nad mano
svojo jezico otresa.
Kadar in kjerkoli more
pa me »v rokavicah« piči,
zdaj o Jaki, zdaj o doti
in o bali govorici.**

**Naj me drega — kaj me briga,
vse skup mi je ena figa!
Mene vodi dobra volja —
to pač dota je najbolja.
Tudi bale sem vesela,
ki je — cekar in marela.
Saj fant moj ni egoist,
on je mož, kristalno čist.
Vprašal ni za mojo balo,
vprašal ni za doto,
pač pa Jakec se zatreskal
v mojo je lepoto.
Dala sva si desno v desno
in objeta toplo, tesno
sveto sva si obljubila,
da se bova poročila.**

**Res odveč je vsa bojazen,
da še kdaj bi šla narazen.
Kar lepo se vse vrti!
Z Jako tudi sva sklenila:
da se Mara več ne bi
v nevoščljivosti topila,
naj kot dobra tovar'šica
ohcetna mi bo družica!
Častno mesto bo zavzela,
saj mi krancelj bo pripela,
trkala na moje zdravje,
mi zrahljala belo zglavje.
Prva bo med vsemi gosti...!
— — — — — — — — —
Eh — naj bo za danes dosti!**

Manica.

Tilka

Majhna zgodba iz velikega mesta

I.

Vedno se je smejala...

Življenje se ji je baš odkrivalo v lepih, prelestnih barvah, zdelo se ji je kakor majska zarja v sinjem jutru. In ljubila je življenje, ljubila zato, ker ga je tako nedolžno, tako otročje pojmovala in je bila vsa zaverovana v njegovo pestrost in v slepeči blesk.

Bila je lepa in zdravje je v njej kipelo. Tudi zaradi tega ji je prav hitro zdrsnil smeh in se raztresel po okolici. Smeh zdravja, smeh veselja, smeh naivnega, toda čutečega dekleta. — Tilka je baš dozorela v dekle, v prepolno, v telesu in duši krasno razvito deviško bitje. Njen smeh je bil vsakomur všeč, vsakogar je prijetno poščegetal in skoraj razveselil, ker ni bil z zvitostjo in hinavščino pobarvan, temveč z iskrenostjo in čistim veseljem prepojen.

Redki so bili trenutki, ko se Tilka ni smejala. Še v spanju in ob sanjah ji je šlo na smeh, zato so se ji tovariši in tovarišice čudili, ako je postala mahoma resna in mirna pri igranju veselih, razvedrila polnih komadov. Igrala je namreč pri godbi na prostornem kavarniškem vrtu in vabila iz svoje ljubke violine srebrno pojoče zvoke.

Na vrtu se je zbiral mnogoličen svet, pil kavo in kramljal. Premnogega je zvabila sveža muzika, da je posedel, si poiskal znanca ali pa sam s seboj našel v tihem kotu zaželjenega miru. A prišli so mladi fantje, razposajeni, razigrani, željni prigod. Prinesli so rož in jih metali deklet pri godbi. S pokloni so se jim zahvalile, z nasmeški in prijaznimi pogledi. Tudi Tilka se jim je posmejala, ošvrknila z očmi vse po vrsti, nato pa spet potegnila z lokom in je z drugimi igrala. Dirigiral jim je Janko, prikupljiv fant, dečko, za katerim se je skoraj sleherna deklica ozrla. V vsem svojem značaju je bil blag, tudi v črtah njegovega obraza je bila pisana dobrota. Nič čuda tedaj, da je tudi Tilki prijal, da je tudi ona videla v njem mladeniča, kateremu bi se prilegal poljub njenih ustnic. In komaj se je Tilka znašla v mislih, ki so si Janka le kradoma želele, ki so si ga podzavestno prisvajale, že ni več mogla iz njih, kajti prvemu globokemu hrepenenju je odprla pot, da se je srce okopalo v njem in upalo.

V početku je Tilka zakoprnela komaj v sanjah. V tistih dneh se časih ni smejala in takrat so se ji čudili. Nihče ni slutil, da ima prebodeno srce, nihče ni smel zvedeti skrivnosti. Zgolj Janku bi jo rada zaupala, toda kje bi toliko moči, kje takšnega poguma? Le oči so iskale njegovih in razkazovale tisto vdanost brez prevdarka, ki jo ima vsako dekle za izbranca svojega srca. Njene oči so mu povedale več, kakor bi pa spregovorilo tisoč pisem. Na preprost, a prisrčen način so mu izdale skrivnost. Razumel je zanjo usodne utripe, sam zagorel prav v temeljih in jo iskreno vzljubil.

V jesen so šli dnevi tedaj...

Na vrtu so igrali običajno do enajste ure. Ob tej uri se je shladilo in le redek gost je še vztrajal ob kavi. Neki večer pa je prišla nenadna ploha, osušila prah in razgnala ljudi prav zgodaj. Pusto in prazno je bilo na vrtu, ploha je ponehala, nebo je našlo milejše lice in se razvedrilo. A na vrt ni nihče več šel, tisti večer niso nič več igrali. Pa se je vzela od nekje mesečina in je bila kakor vabljivo šepetanje. Tilka je morala domov. Njene družice so že odšle in kakor bi bil čudež, je ostal ob njej samo Janko in ji ponudil spremstvo.

Šla sta.

Vso dolgo, a za nju stokrat prekratko pot sta le malo govorila. Za roke sta se prijela in hodila. Obema je bilo, kakor da brenkata na nove strune. Vsa hoja v noč se jima je spremenila v en sam akord sreče. Ta prvi večer je izzvenel v opojnem poljubu ob slovesu, iz akorda tega večera pa se jima je zaigrala melodija poznejših dni, poznejših večerov. Vsa v ognju sta zaplamenela silno, do omotice in brezumja.

In Tilkin smeh ni bil več otroški in tudi namenjen ni bil vsakomur.

II.

Čez tedne se je potuhnjeno priplazil ostrejši mraz.

Vrt je ostal tudi čez dan samoten, brez ljudi in brez godbe, a Janko se je hudo prehladil in težko zbolel. Tilka se je prestrašila in zaskrbelo jo je. Ne zastonj. Jankovo rahlo zdravje se je še bolj razrahljalo in ko so klicali zdravnika, je leta podvomil o izgledih okrevanja. Dvom je sicer sebi ohranil, vendar je dal razumeti Jankovi mami in očetu vso resnost bolnikovega stanja.

Tilka se ni nič več smejala. Jokala je, mnogo, zelo mnogo. Bila je ranjena, udarjena, iz plavajočih sanj je padla na trda, kamenita tla neizprosnega življenja. Tolika krutost za njene rajske misli, vendar pa nič neobičajnega, nič takega, kar bi se ne bilo še nobenemu dekletu pripetilo. V početku ni verjela in ni mogla verjeti, da Janko ne dirigira, da Janko ne šepeče ob njenem licu in je ne privija k sebi, temveč, da doma leži in niha med življenjem in smrtjo. Postala je plašna, zagrenjena, potrta. S potrojeno voljo je mislila nanj, na njegovo brezprimerno ljubezen, in tako zelo je želela k njemu, da ji ni bilo nikjer obstanka. Molila bi za njegovo zdravje, toda vsa priučena vsakdanja molitev je plaha, ko se trga razbičano srce.

Tilka je, nepotolažena in v bolesti razkrojena, vendar še našla nekaj moči v sebi, nekaj drznosti in je storila svoj sklep. K vrtnarju je šla, kupila tri nageljne, najlepše, kar jih je bilo in se napotila k hiši, v kateri so Jankovi stanovali. Prsi so se ji dvigale in srce je hitreje utripalo, ko je trkala na duri. Čim so ji odprli, so spoznali vedno veselo Tilko od godbe na vrtu. Njen prihod, njene cvetlice, ki jih je nerodno skušala zakriti v trepetajočih rokah, so jih razveselile in bilo jim je prav ljubo, da se je spomnila njihovega sina. Za razmerje, za pretesno prijateljstvo niso vedeli, mislili so le, da ga je obiskala zgolj iz sočutja, zaradi znanstva in radovednosti. A se jim je zjasnilo. Še preden je vse zvedela, kako nevarno je Janko bolan, na kakšni tanki niti mu visi življenje, je bilo njeno premagovanje zlomljeno: solze so jo oblile, drget ihtenja jo je prevzel in izdal. Kakor da bi v trpljenju spoznali lastno hčer, tako jih je presunila še ta nova, njim skrita bol, tako so občutili. Jankov oče se je zamislil, klonil in se trudno, napol obupno sesedel, mati je pa šla, vodila Tilko in odprla vrata v bolnikovo sobo. Zadišalo je po zdravilih in plahutanju smrti.

Janko je spal, naporno in v blodnji. Hropel je, se premikal in krilil z brezmočnimi rokami. Poleg njega sta sedela njegova dobra znanca, ki jima je bil nekoč zaupal svojo lepo, prelepo zgodbo ljubezni. Umaknila sta se Tilki, se prav kmalu poslovila in tiho odšla. Zasmilila se jima je, kajti bila je vredna usmiljenja.

Tilka se je prikovala z očmi na posteljo. Čakala je, da bi se prebudil; z njo je čakala tudi mati. Njej so šele zdaj postali razumljivi večkratni šepeti sina v teh strašnih dneh bolezni, v tem času velike skrbi in velikega upanja. Ihteli sta obe, obema je bilo tako težko, kakor do tiste ure še ne v življenju.

Janko se je iz napora in hropenja polagoma predramil. Zagledal je mamo in Tilko in se nasmehnil. Prijetnost, neizrekljiva in le za kratke trenutke v človeškem življenju pripravljena, ga je osvojila. Upadel in tak, kakršnega ga je bolezen napravila, je ležal pred njo in jo pozdravil. Podala sta si roke, mati se je pa odstranila za nekaj minut, skopih in težečih.

Tilka je izročila nageljne, vse tri, rdeče in dehteče, toda odtrgane in s tem zapisane poginu. Pritisnil si jih je na prsi, pomislil in se zbal dekleta ob sebi. A dekle se njega ni zbalo! Tilka, ljubljenka njegova, se je približala prav k njemu, si ga prislonila na tople grudi in mu s poljubi izpričala, da je vsa njegova.

Skrivnosti, ki je bila last obeh, mu pa ni zaupala.

III.

Tilka po tem dnevu ni več mogla k muziki. Vsak trenutek bi se lahko razjokala, vsak čas bi se ji moglo pripetiti, da bi pri igranju ne sledila dovolj pazno. Kaj bi

Sto let egiptovske borbe za svobodo

Zmagoviti prodor osnih sil je nade egiptovskega naroda, ki so kljub tolikim krvavim uporom ostale zaman, postavil pred končno rešitev

To geslo, ki ga je vnovič oživila svečana izjava osnih sil dne 3. julija, predstavlja sintezo vsega programa egiptovskega nacionalističnega gibanja že štiri desetletja, v egiptovskega duha pa je prodrla že za časa napoleonske invazije, ki je v letih 1789—1801 vrgla prve kali egipiskega narodnega preporoda.

Spomenik Mohamedu Aliju v Aleksandriji

Albanec, utemeljitelj egiptovske dinastije

Po Napoleonovem pohodu v Egipt je stopil na čelo naroda dotlej neznan vojak albanskega porekla, ki si je s svojo veliko ljubeznijo do druge domovine priboril privrženost egiptskih vodilnih plasti. V maju leta 1820. je bil ta Albanec, Mohamed Ali, izvoljen za egiptskega pašo in kmalu nato je njegovo imenovanje priznala tudi Visoka porta. Mohamed Ali je sanjal o ustanovitvi svobodne egiptske države, neodvisne tudi od turškega gospodstva. Mednarodni položaj je bil njegovim prizadevanjem zelo naklonjen in v maju leta 1833. je sultan po kratkih bojih Mohamedu Aliju odstopil Sirijo. A Carigrad je dovolil to koncesijo samo na pritisk evropskih velesil in je čakal nove prilike za obračun. V juniju 1833 se je začela nova egiptovsko-turška vojna, ki je potekla nadvse ugodno za Egipt. Dne 19. aprila 1841 je Visoka porta priznala potomcem paše Mohameda Alija dednostn pravice. To pa je le skromna predigra dogodkov, ki so se začeli razvijati, ko je bil dne 16. novembra 1869 otvorjen Sueški prekop, ki je dal Egiptu iznenada izredno dragocen položaj s tem, da je postal prehodna postojanka na prometni žili od Sredozemlja do Indijskega oceana.

Proti igri Francozov in Angležev

Po otvoritvi Sueškega prekopa se je Egipt nekaj let nahajal v stalni finančni krizi, ki je Franciji in Angliji, kateri sta se že od nekdaj živo zanimali zanj, dal povoda, da se začneta podrobneje vtikati v njegove notranje zadeve. Francozi in Angleži — slednji so pokupili znaten del delnic družbe za Sueški prekop, ki jih je dotlej imel egiptovski kediv — so v novembru 1876 uvedli finančno kontrolo nad Egiptom. Prihodnje leto je Anglija prevzela vodstvo egiptovskih železnic, medtem ko je bila Francija zmerom bolj izrinjena. V juniju 1879. sta Francija in Anglija dosegli pri Visoki porti odstavitev Izmaila, ki se je skušal upreti njunemu novotarstvu. S prihodom novega kediva Tevfika na oblast pa se je egiptska kriza približala vrhuncu. Odpor proti mačehovskim vplivom je združil egiptsko visokošolsko mladino okrog polkovnika Arabija, ki je postal najvidnejši predstavnik borbe za uveljavljenje pravic egiptskega naroda. Kediv je bil prisiljen, da namesto tradicionalnega plemskega zastopstva postavi prvo reprezentativno vlado, v kateri je bil Arabi vojni minister. Ta vlada, ki ji je načeloval Sami, ni prikrivala svojega revolucionarnega programa in sovražnega stališča nasproti angleškofrancoski kontroli. Anglija in Francija sta smatrali za potrebno, zahtevati razpust Samijeve vlade in izgon polkovnika Arabija iz Egipta. To je bilo začetek odkritih sovražnosti med državnim poglavarjem in voditeljem nacionalistov.

Angleži in Francozi si dele plen

Nemiri v Aleksandriji dne 11. junija 1882, ki jih je pobudil angleški admiral Seymours, so dali Angležem povod za intervencijo. Angleži so bombardirali Aleksandrijo, nakar je slabotni kediv sprejel njihove predloge. Dne 15. julija 1882 so se Angleži prvikrat izkrcali v Aleksandriji. Polkovnik Arabi je skušal ogražati Sueški prekop, a njegov odpor je bil strt. Kmalu nato so Angleži zasedli tudi Kairo. Angleška zasedba Egipta se je od kraja prikazovala kot začasen ukrep, toda v teku časa je postala stalna. Prokonzul lord Cromer, ki je vodil angleške interese v Egiptu od 1883 do 1907, je do kraja izvedel vso upravno, gospodarsko in vojaško penetracijo Anglije v politično življenje države. S carigrajsko konvencijo je bil leta 1888. na podlagi mednarodnega statuta Sueški prekop proglašen za svobodnega in odprtega v vojni in miru trgovskim in vojaškim ladjam pod katerokoli zastavo. Anglija in Francija sta si pozneje porazdelili interesni sferi tako, da so Francozi Angležem pustili proste roke v Egiptu, Angleži pa Francozom v Maroku. Cromerjevo delo je v Egiptu tik pred prejšnjo svetovno vojno nadaljeval lord Kitchener. Vstop Turčije v vojno je dal Angležem povod, da so porušili poslednje vezi, ki so dotlej vezali Egipt na otomansko cesarstvo, ter s proglasitvijo vojnega zakona 1914 prevzeli obveznost, braniti ga proti vsaki turški nevarnosti. Nato je bila končno odstranjena turška nadoblast in kediva Abbasa II. Hildija je na prestolu zamenjal Husein Kamel, ki se je proglasil za sultana in priznal britanski protektorat.

Preporod egiptovskega naroda

Po vojni se je vse življenje egiptskega naroda razvijalo v znamenju podedovanega nasprotja: narod je stremel po nacionalni neodvisnosti, Anglija pa si je prizadevala, za vsako ceno ohraniti gospodstvo nad Nilsko nižino. V teku prve svetovne vojne se je v mišljenju egiptskega naroda izvršil pomemben preporod. Zdramila se je nacionalna zavest, ki so jo tuji gospodarji dolgo tlačili. V tem smislu je bil važen vpliv arabskega naroda, čigar nacionalni preporod se je Egipčanom sam po sebi stavljal za vzgled. Velika Britanija je iz vojne izšla zmagovita in ojačena ter je kazala še odločnejšo voljo, gospodovati dalje nad islamskimi deželami Azije in Afrike, preko katerih tečejo najvažnejše prometne žile njenega imperija. V teh razmerah so se nasprotstva med egiptovskim narodom in angleško nadvlado zmerom jačala in poglabljala. Takoj po sklenjenem premirju je vodja voditeljskih nacionalistov Saad Zaglul v novembru 1918 predložil angleškemu visokemu komisarju siru Reginaldu Wingateju zahteve egiptskega naroda, ki z ozirom na svojo slavno zgodovino, svojo nekdanjo neodvisnost, svojo jezikovno in kulturno enotnost in bogastvo svoje zemlje, ki predstavljajo najtrdnejše pogoje vsake nacionalne svobode, terja svojo popolno neodvisnost. Sir Wingate je zahteve ostro odbil in prepovedal tudi Vafdu, egiptski narodni delegaciji, ki je hotela s svojimi zahtevami nastopiti na mirovni konferenci v Parizu, potovati v Evropo. Angleški Visoki Komisar je dal Saada Zaglula in tri druge voditelje aretirati in konfinirati na Malti.

Izigrane zahteve

Takoj po aretaciji voditeljev je vlada v Kairu odstopila in po vsem Egiptu je zaplamtela revolucija. Neredi in poboji so trajali ves marec 1919, druga za drugo so se menjavale vlade brez avtoritete in moči. Oboroženi sili in zahrbtni politiki — vsi štirje konfiniranci z Malte so bili izpuščeni — je končno uspelo napraviti red. Mnogi idealisti so si že obetali, da se začenja doba novega razmerja med deželo in angleškim imperijem, zlasti še, ko je delegacija smela odpotovati v Evropo, da na mirovni konferenci zagovarja iridentistične zahteve naroda. Toda pot v Evropo je bila zaman — versajski mir je potrdil angleški protektorat nad Egiptom. Od takrat napetosti in sovražnosti med Egiptom in Londonom niso več prenehale. Zaman so bila vsa prizadevanja angleških protektorjev, ustvariti možnosti mirnega sožitja na podlagi odvisnosti. Ko so propadla tudi pogajanja med angleškim zunanjim ministrom lordom Curzonom in predsednikom egiptske vlade Agly-pašo, je leta 1922 vnovič vzplamtela revolucija. Z veliko težavo sta angleška policija in vojska zadušili upor. Saad Zaglul in dva druga voditelja sta bila vnovič deportirana na otok Seicelle.

Angleži popuste

Ljubezen do domovine in svobode, ki jo je kazal egiptski narod v svojem odporu, je morala pridobiti simpatije tudi v plemenitejšem delu angleške javnosti. Pod pritiskom tega dela javnosti je londonska vlada 28. februarja leta 1922 s svečano izjavo ukinila protektorat in proglasila Egipt za neodvisno, suvereno državo, pa vendar s tolikimi pridržki, da ni mogla zadovoljiti nacionalistov. Velika Britanija si je še zmerom pridržala kontrolo nad važnejšimi prometnimi žilami, pravico obrambe Egipta proti vsakemu tujemu napadu, zaščito tujih interesov in narodnih manjšin in ohranitev sudanskega statuta. Kljub temu je prišlo vsaj do začasne pomiritve. Imenovana je bila nova vlada s predsednikom Sarvat-pašo na čelu in sultan Faud I. je bil proglašen za egiptskega kralja s pravico dednosti za svoje potomce. Naslednje leto je bila sprejeta ustava po vzorcu demokratično-parlamentarnih evropskih držav. Poleg Vafda, kakor se je nazivala nacionalistična stranka po mirovni delegaciji pod vodstvom Saada Zaglula, ki se je po odpravi vojnega zakona iz leta 1914 smel zdaj vrniti v domovino, so nastale še številne druge stranke in strančice, ki so se v parlamentu vneto pobijale med seboj, kar je bilo Angležem samo v korist. Krona si je sicer prizadevala, blagodejno vplivati na domače razprtije, vendar ta napor ni rodil dovolj uspeha. Stanje se je vnovič hudo zaostrilo, ko je bil v novembru 1924 ubit sir Lee Stack, generalni guverner Sudana, in so Angleži zahtevali takojšen umik egipt skih čet iz Sudana, plačilo globe v znesku 500.000 šterlingov in prepustitev stalnin angleških svetovalcev h kairski vladi.

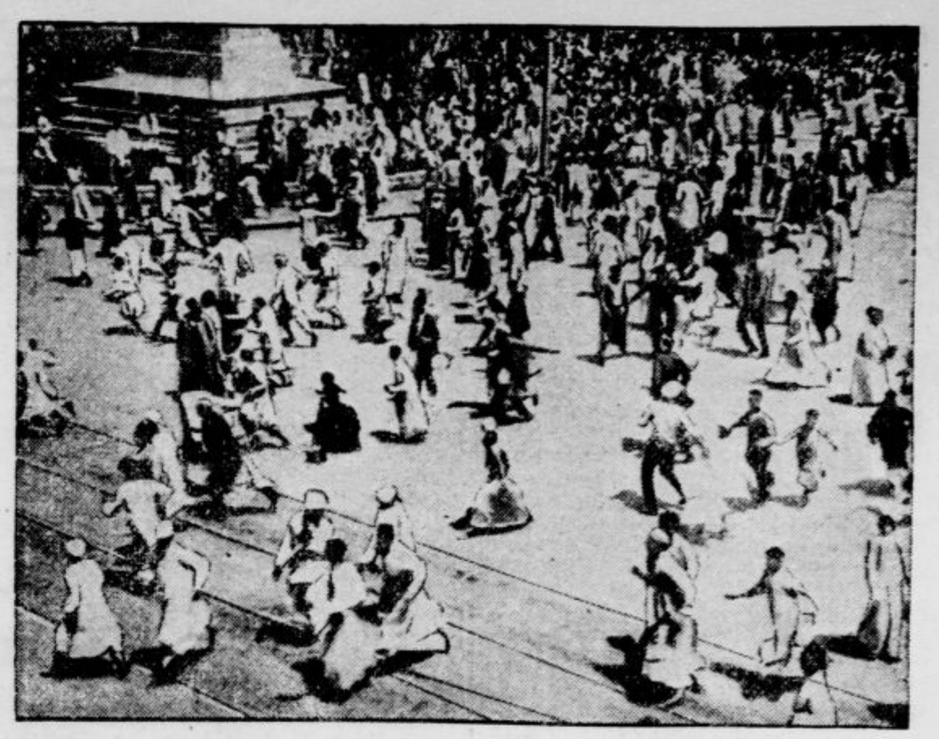

Nemir kairske ulice za demonstracije proti Angležem

Egipt na razpotju

Tako je potekalo egiptsko-angleško razmerje do avgusta 1936, ko je bila sklenjena angleško-egiptska vojaška pogodba, ki naj bi otvorila novo dobo v odnošajih med Londonom in Kairom. Do sklenitve te pogodbe je prišlo, ker je bilo Angležem uspelo, prepričati egiptske vladne kroge, češ, da italijanska akcija v Abesiniji ograža interese egiptske države. Pa tudi ta pogodba je ostala samo kos papirja: formalno je vnovič priznala politično in pravno avtonomijo Egipta, v praksi pa samo ojačuje angleško nadoblast nad njim. — S prodorom italijanskih in nemških čet preko egiptske meje, se je vnovič načelo vprašanje egiptske svobode, za katero se narod s tolikimi žrtvami bori skoraj neprekinjeno že več ko sto let. Razvoj dogodkov bo pokazal, ali Egipčani razumejo perspektive, ki se jim odpirajo s plemenito ponudbo v proglasu osnih sil.

Prodajalec sadja iz Nilske doline

Pogled na Aleksandrijo

Bigamistov je v Angliji vedno več

Eden značilnih pojavov vojne v Angliji je stalno naraščanje števila bigamistov. Angleški tisk se je začel s tem vprašanjem moralne zablode obširno ukvarjati in je prišel do zaključka, da so si pravniki edini v tem, da število primerov, ki jih morajo obravnavati, presenetljivo hitro narašča. Čeprav ni bila objavljena nikakršna statistika, si je treba biti na jasnem, da je bilo letos v Angliji vloženih več obtožb zaradi bigamij, kakor doslej v vseh letih trajanja te zakonske prepovedi. Eno samo sodišče je moralo v zadnjem času obravnavati 18 primerov; 12 izmed omenjenih grešnikov je bilo vojakov. Nek sodnik je dejal, da ima vtis, da se je med vojaki razširilo prepričanje, da bigamija ni tako hud pregrešek, dokler nosijo uniformo. Splošna zahteva je, da se kazni za takšne prestopke občutno zvišajo.

Že v pretekli vojni se je opazilo, da so od dneva mobilizacije bile obtožbe zaradi bigamij vedno pogostejše. V letih 1914. do 1918. in še pet let po vojni je bilo v Angliji štirikrat toliko bigamij kakor v mirnem času. Odtlej ni bilo nobeno leto več doseženo razmeroma majhno število bigamistov iz leta 1914. Juristi so mnenja, da je razen vojne krivo velikemu številu dvoženstev dejstvo, da je zvezano s poroko v Angliji zelo malo formalnosti in da imajo zato Britanski otoki po vsem svetu žalosten sloves zaradi svetovnega rekorda v bigamijah.

Tolažba

»Pomilujem vas, gospa, da ste tako zgodaj izgubili moža!«

»Ah, prosim, tudi to ima svojo dobro stran. Zdaj vsaj vem, kje je ponoči.«

Nesmisel, ki ga je treba kaznovati

Pod tem naslovom piše »Kärntner Zeitung«: V zadnjih mesecih je v nekaterih predelih Koroške zavzela smešna razvada verižnega dopisovanja še večji razmah. Verižna pisma, ki se razširjajo po znanem sistemu snežene kepe, so tokrat raznašali tako zvani »Pozdrav iz Lurda«. Po navodilih, ki jih je pismo obsegalo, je moral vsak naslovnik pisanje trikrat prepisati in vse tri komade s prejetim izvodom vred poslati dalje, potem ko je odmolil tri češčene marije. Kdor se drži naročila, po 177 urah baje doživi nepričakovano veliko srečo. Ta dokument staroveškega vražarstva pač ne daje laskavega spričevala kulturni višini razširjevalcev. Razen tega pa ta nora zadevščina brez potrebe čez mero obremenjuje pošto, ki je z vojno važnimi opravki itak do skrajne mere zaposlena. Tako so prejšnji mesec na nekem poštnem uradu v enem samem dnevu izločili 24 verižnih pisem iz odpreme, na nekem drugem poštnem uradu pa 11. Del teh verižnih pisem je bil razen tega oddan pod geslom »vojna pošta«, čeprav sta se naslovljenec ali naslovljenka — po večini gre za ženske — nahajala v zaledju in nista pripadala nikaki vojni edinici. Kdor sodeluje v tej nesmiselni igri in pisma pošilja dalje, ne zagreši samo kaznjivega dejanja, temveč se s svojim neodgovornim ravnanjem sam izloča iz ljudske skupnosti.

rekli ljudje v kavarni, kaj bi dejal gospod predstojnik, kaj bi storil novi dirigent, Jankov namestnik? Postaren je bil, plešast in trd.

Le bežno, mimogrede ji je to kanilo v misli, drugače je bila z vso dušo, z vsemi mislimi ob bolnikovi postelji. Obiskala ga je še enkrat, dva dni pozneje, in tedaj se ji je zazdelo, da je ta obisk zadnji, da se njen up in up Jankovih domačih ne bo izpolnil. Vdati se je morala v misel, da bo čez nekaj ur morda ugasnila plamenica njene življenjske sreče, da bo vse končano, ker Janko je bil slab, silno slab. V nezavesti, v agoniji je ležal in nihče mu ni vedel pomoči.

Ko se je zvečerilo in stemnilo, je Tilka odšla in mislila na skrivnost, ki je bila sama na sebi lepa in sveta, vendar bi ljudje malomarno skomignili na vse to, če bi jim kaj govorila o tem. A kaj njej ljudje, kaj svet in razmere! Janko je bil njen svet. Ne samo to. Postal ji je tudi kupa trpljenja, začetek gorja, zapuščenosti, samote. Vse se ji je zgrnilo v to ljubljeno ime, vse zlilo v eno samo besedo. Omahovala je sredi ceste. Obletavale so jo snežinke in jo rosile.

Janko pa se vso noč ni zavedel. Bedeli so ob njem in trepetali zanj. Šele v jutru je spet spoznal domače, a to mu ni bilo dovolj. še nekoga so iskale oči, po Tilki so vpraševale, a Tilke tedaj ni bilo. Prišla je pozneje, toda prepozno.

Janka ni mogla več obiskati, samo pokropila ga je še lahko in spremila na poslednji poti. Večer in noč pred to potjo pa je preklečala ob njegovi beli krsti molče in drhté, ob pekočih solzah in brezupni vdanosti v vse, kar se je in kar se bo zgodilo. A zunaj je snežilo.

IV.

Tilka se spet smeje.

Spet igra na violino in celo pleše. Toda na kavarniškem vrtu je ne poslušajo več, ker je tam ni. Tilka je zdaj drugje, v kabaretu je in zato tudi pleše. Plesati se je naučila prav tako lepo, kakor je znala in zna lepo igrati. In tudi smeje se.

Njen smeh pa ni iz srca kakor je bil pred leti, iz duše ni, ker Tilka se pač v resnici ne more smejati. Zgolj vrhu lic in ob robu usten ji zaigra smehljaj in pokaže obraz v posebni mičnosti. To mičnost, toliko smeha pa Tilka mora poznati, ker drugače zgubi kruh, kajti ljudje, ki prihajajo v kabaret, imajo denar. Njim se ne ljubi gledati otožnih postav, veselja, kupljenega in razbrzdanega se jim hoče, zato morajo biti dekleta v kabaretu mična in vedno v smehu. Žalosti, ako jo tudi občutijo, ne smejo razkazovati in razdajati ne ob igri in plesu, v pogovorih, v pomenkih in spogledih pa najmanj. Posebno v kramljanju s starikavimi gospodi, malce ali pa celo zelo neprijetnih, toda težkih in prijetnejših v listnicah, bolj sigurnih za izkazovanje hvaležnosti v novcu.

Tilka je imela pred to vrsto posetnikov kabareta silen strah. Izogibala se jih je. Bila je sploh najbolj skromna, najbolj tiha med vsemi, ki so igrale in plesale. Težko vzdušje jo je težilo, vendar je vzdrževala. Kadar je zaplesala sama in se vse znašla v gibih, so jo pozdravljali. Metali so ji cvetke, posetnice in bankovce. In med vsemi darovi navdušenja, med vsemi vzkliki je marsikaj izviralo iz preočitnih nagibov in bilo darovano zgolj zaradi predrznih želja. Take darove je Tilka prezirala in jih zavračala. Zato je bil njen kruh skromen in trpek. A ni klonila. Ni smela kloniti, ne sme in ne bo. Mlada mati je in čisto brez sreče v brezsrčnem svetu. Malega Janka neguje, se z njim igra in tedaj doživlja blažene trenutke. Še se razjoče, še se vsa zagreni ob neprestani misli na prezgodnji, krivični grob, vendar pa se tudi zaveda, da jo srčkano dete potrebuje, da mora zanj živeti. In živi. Ob grenkem spominu in prav rahlem upanju. V večerih služi kruh, v dopoldnevih poseča pokopališče, a drugače je pri svojem malem.

Ne ve pa ne, kaj ji je še sojeno in dano doživeti.

T. Č.

Celso Maria Garatti:

Postajenačelnik

Nisem hotel postati postajenačelnik.

Vem, da me moj stric, ki je postajenačelnik v Torre di Sotto, smrtno sovraži. Če bi zvedel, da nameravam potovati skozi njegovo postajo, bi povzročil nered pri kretnicah, da bi se pripetile strašne nesreče, v katerih naj bi jaz umrl.

In vem, da delam velike ovinke okrog njegove postaje in da ne pošljem niti svoje slike čez njegov kolodvor.

Pa naj bo!

Rad vzklikam olikanim ljudem in vpijem »dobro, dobro« in maham z robci in zastavami.

Rad sledim dekletom, ki se mi nasmehnejo, in se ž njimi izgubim v tistem sinjem pregradku, ki ga ljudje imenujejo obzorje, a je v resnici sreča.

Rad popotujem v sladke, jasne dežele, ki so bile Virgilu všeč, in v peklenske metropole, kjer srečaš Arsena Lupina, demoliberalnega ministra, sovjetskega poslanika in toliko drugih oseb iz romanov.

Jaz lahko to storim; postajenačelnik ne!

Na njegovo postajo prihajajo vlaki, ki zmorejo tudi 150 km hitrosti.

Lokomotive se ustavijo pred njim sopeče in potne, toda zadovoljne, da so opravile svojo dolžnost.

»Postajenačelnik!« pravijo. »Stopetdeset na uro; skoraj bi me bilo razneslo!«

Pričakujejo vzklikov, navdušenih klicev, šopkov cvetlic in zastav.

Toda postajenačelnik se za vse to ne zmeni.

»A, da?!« reče. Pogleda na uro, po vagonih in tirih, potem vzame piščalko in zabrlizga.

Lokomotive so tako jezne, da bi skoraj jokale.

Stari čuvaj si sočutno utrne solzo.

»Ubožice!«

Potegne od nekod rdečo in zeleno zastavico in skrivaj pomaha ž njo.

Mimo drvijo vlaki, polni ljubezni, ki sije iz zasanjanih oči male plavolase žene ob oknu.

»Postajenačelnik,« pravijo tiste oči, »kako lepe brke imaš! In koliko zlatih šivov in res in drugih okraskov! Moj stric je bil general na carskem dvoru, a ni bil tako lep! Postajenačelnik, pusti brzojav, tistih 15 in 55, 17 in 22 in 115 minut zamude in pojdi z menoj!«

Postajenačelnik požre slino in zmaje z glavo.

»Ne morem!« reče. »Ne morem!«

Mimo drvijo luksuzni vlaki:

»Žene, tabarini, šampanjec!« pravijo. »Postajenačelnik, kaj delaš tu? Če bi vedel, kam gremo! Zakaj ne vstopiš?! Naredili bomo, da boš utonil v vrtincu življenja, ki ima vse mavrične barve in vse vonjave sveta.«

»Ne morem!« reče. »Ne morem.«

Mimo peljejo mali podeželski vlaki:

»Postajenačelnik!« pravijo. »Če bi vedel, koliko sonca je pri nas! Spomladi zvončki pokrivajo brajdo in če uživaš to lepoto, se ti zdi, da si se komaj rodil. In sveže pečen kruh in zeleni travniki s kravami in pastirčkom, ki igra na piščal.«

Postajenačelnik pritajeno joče pred tablo, kamor zapisuje zamude.

»Tudi kokoši so tu,« pravijo mali podeželski vlaki. »Veselo čivkajo: ‚pi, pi' in nesejo jajca vsak dan. In ob zori poje petelin. Pomisli! Vsako jutro! In potem pride čas žetve in trgatve in takrat jedo na travi! Postajenačelnik! Postajenačelnik!«

»Ne morem,« reče postajenačelnik ihteč, »ne morem!«

Vlaki odidejo užaljeni in tudi nebo začne jokati na oknih pristrešja.

Tedaj stopi k tabli za zamude, vzame kredo in napiše: »Milijon minut zamude.«

»Za kateri vlak?« vpijejo potniki. »Za kateri vlak?«

»Za vlak mojega življenja,« reče.

In počaka, da odidejo vsi in da ostanejo v senci postaje le izgubljenim kresnicam podobne svetilke kretničarjev.

Tedaj povezne na glavo velik slamnik in sanja, da so vagoni bele ovce, ki počivajo na brezmejnem travniku sanj.

Evo, zakaj nisem hotel postati postajenačelnik in nikdar ne bom postal.

Urejuje Davorin Ravljen. — Izdaja za konzorcij »Jutra« Stanko Virant. — Za Narodno tiskarno d. d. kot tiskarnarja: Fran Jeran. — Za inseratni del je odgovoren Ljubomir Volčič. — Vsi v Ljubljani.